

TÖÖLISKOJA TEATAJA

TÖÖLISVANEMATE JA NÕUKOGUDE HÄÄLEKANDJA

JUUNI 1937

Nr. 6

1. AASTAKAIK

SISU: 1. Tihe side kestku edasi! 2. A. Renning — Mõõdunud konverentsi puhul. 3. L. Johanson — Eesti töölikonna töökavast. 4. 5. üleriiklikust konverentsist. 5. Börsisaali nurgajutud. 6. Töötülide küsimusi. 7. I. Rebane — Tööõiguse arengu suundadest, eriti Eestis (lõpp). 8. Uusi sotsiaalseadusi Eestis. 9. Töötülide ülevaade. 10. Ringvaade Töölikoja tegevusest. 11. Käitiste elu.

Tihe side kestku edasi!

5. üleriikliku töölisvanemate ja Töölikoja valijameeste konverentsi otsusel on „Töölikoja Teataja“ praegu töölisnõukogude ja töölisvanemate a i n s a k s h ä ä l e k a n d j a k s.

Konverentsil tundsimine kõik, kuivõrd tähtis, ergutav ja julgustav on elav kontakt tööliste vahel.

Nüüd, kus konverents on läbi, kestku tihe sidemepidamine tööliste vahel „Töölikoja Teataja“ veergudel.

„Töölikoja Teataja“ kaudu peavad leidma väljendust tööliste vajadused ja kogemused, peavad kujunema tööliste ühtlased seisukohad.

Selleks aidaku kaasa kõik töölisel, eeskätt koja valijad! Saatke kaastööd,

kirjutage oma olukorrast, oma võitlustest, oma soovidest!

Levitage „Töölikoja Teatajat“! Võitke temale uusi tellijaid!

Kirjutage toimetusele lugejate soovidest ja arvamistest meie ajakirja sisu kohta!

Koonduge oma valitud esinduse häälekandja ümber!

Toimetus.

1. juunist 1. septembrini on koja büroo avatud kl. 17—19 õhtul esmaspäeviti ja neljapäeviti.

Päevased bürootunnid on endiselt iga äripäev kl. 9—15, kõnetunnid kl. 11—13.

Möödunud konverentsi puhul

A. Renning

Töölisvanemate ja Tööliskoja valijameeste konverents kujunes suureks sündmuseks Eesti tööliskonna elus. See tunne oli kahtlemata kõigil osavõtjail, ja säärane mulje tekkis ka laiemas avalikkuses.

Resolutsioonide vastuvõtmise ajal küsis üks konverentsist osavõtja: kuhu on jäänud eelmise konverentsi resolutsioonid? Kas need on täidetud?

Küsimus on põhjendatud. Pilt seniste resolutsioonide täitmise alal ei ole just roosiline, eriti sotsiaalseaduseandluse ja töökaitse alal. Kas tuleb sellest järeldada, et ka seekordsetel resolutsioonidel ei ole palju praktilist mõtet?

See järeldus ei ole õige. Elu ei seisa paigal; need mõtted, mis täna on uued ja üllatavad, muutuvad homme laiemate kihtide nõudmiseks — ja saavad varem või hiljem ka teoks. Nii on see alati olnud. 40-tunnilise töönädala nõudmise puhul avaldati mõnelt poolt kahtlust. Kuid omal ajal vaieldi ka 8-tunnilise tööpäeva vastu, ja siiski löi see läbi.

Väga visalt ja nagu vastu tahtmist liigub elu siiski selles suumas, nagu seda määrab töötavate kihtide teadlik tahe. Ainult on vaja pingutust, kannatust ja ühtlasi julgust, vaja on eneseteadvust, mis ei lepi mingi hooldamisega, ja vastutustunnet, mis liidab tööliskonna organiseeritud jõuks.

Konverents oligi tööliskonna ühtluse, tööliskonna kasvava tugevuse ja eneseteadvuse avalduseks. Ei peetud kätarrarikkaid kõnesid, vaid asjalikult ja kindlalt öeldi seda, mis ütelda oli. Just see rahulik asjalikkus näitas, et tööliskond on kindel oma asjas, et ta on leidnud tee parema tuleviku poole, — oma ühtluse ja vaba organiseerimise

kaudu — ning et sellelt teelt ta ei tagane.

Ajakirjanduse suhtumine konverentsile näitas eriti selgesti, et tööliskonna prestiiž Eesti avalikkuses on tõusmas. Jõutakse nähtavasti äratundmisele, et tööliskond oskab tarbekorral ka võidelda oma nõudmiste eest, ja seepärast on kadumas ka endine üleolev suhtumine neile nõudmisile. Tunnistatakse (Pvl. 25./V), et konverentsi resolutsioonid on süsteemikindlad ja asjalikud ja ilma suuremate etteküsimisteta; avaldatakse arvamist, et valitsus peab kiirendatud korras maksma panema vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamise ja laiendama haiguskindlustust.

Märgitakse, et konverentsil esinenud kõnelejad esinesid hästi ja oskasid veenvalt põhjendada oma seisukohti. Meie arvates ei tarvitse sellest rääkida nagu erilisest imest: tööliskonna hariduslik tase Eestis on küllaltki kõrge. Kokku võttes paistab ajakirjanduse informatsioonist ja sõnavõttudest arusaamine, et tööliskonna jõu kasvamist ei saa pikapeale pidurdada ning et on vaja otsida võimalusi tööliskonna nõudmiste rahuldamiseks; hakatakse mõistma, et tööliskond teab isegi, mis ta tahab, oskab ise ajada oma asju ning et tema tahe ei ole mitte vastuolus rahva huvidega, vaid on rahva ja rahvamaajanduse huvidega rohkem kooskõlas kui mõne kitsama huviringkonna seisukohad ja nõudmised.

Järgmine „Tööliskoja Teataja“ nr. ilmub juuli-augusti kaksiknumbrina 1. augusti paigu.

Kaastöö sellesse numbrisse palume saata 15. juuliks s. a.

Eesti töölistkonna töökavast

L. Johanson

5. üleriiklik töölisanemate ja Töölistkoja valijameeste konverents oli sisurikkaimaid ja tõsisemaid, mis üldse on peetud Eesti iseseisvuse kestusel. Konverentsist võtsid osa tööliste esindajad üle riigi ja väga rohkel arvul. Konverentsi töö oli rahulik, tööliste keskel valitses üksmeel ja otsused tehti ühel häälel.

Sel konverentsil kuulis töölistklass sotsiaalministeeriumi sotsiaalpoliitilisi kavatsusi ja seisukohti ning avaldas oma hinnanguid ja nõudmisi.

Konverentsil saime iseloomustava ja veenva ülevaate Eesti tööliste praegusest sotsiaalsest olukorrast, ta töö- ja palgatingimustest, aga ka neist mõjudest ja tegudest, mis pidurdavad rahva elutaseme tõusu.

Sõnavõtjate poolt näidati ka neile õigus-tele, mille jaluleseadmist töölistel taotlevad.

Oma üksmeelses otsuses märgib konverents kõigepealt, et töölistel oma seisukorra parandamiseks vajavad koalitsiooni, ühinemise õigust ja vabadust, mis on kõige tähtsam vahend tööliste majandusliku ja sotsiaalse enesekaitse liikumiseks.

Sotsiaalpoliitiliste nõudmiste sarjas nihutas konverents esijoonel kõige tähtsama — palgaolude parandamise. Seda täie õigusega ja põhjendatult, sest elumaksumuse tõusuga on töölistpalkade ostujõud järjest langenud: iga uus kuu toob mõne esimese järgu toiduaine või tarbeasja hinna tõusu kaasa. Näiteks, kui palju kordi kergitatakse aasta kestes leivagi hinda! Ometi peetakse Riigi Statistikabüroo väljaandeiski rahva suuremure tähtsaimaks põhjuseks — madalat elustandardit. Kui kõnelda tõsiselt rahva iivetõstmisest, tuleb kõigepealt võtta käsitusele abinõud haigestumiste, õnnetusjuhtumite ja suremuse, eriti laste suremuse vähendamiseks. Tööliste palkade tõstmine ei ole mitte ainult tööliste ja nende perekondade huvides, vaid see on tarviline juba rahva tervishoiu ja tuleviku seisukohalt. Eestis on töösturid viimastel aastail saanud võrdlemisi suuri tulusid. Seda just ka madalate palkade arvel.

Tööliste palgavõitluse pidurdamine aitab küll koguda varandusi ettevõtjatele, kuid ei ole kooskõlas rahva eluliste huvidega.

Tööaja küsimuses ei asunud konverents mitte ainult 8-tunnilise tööpäeva kaitsepositsioonile, vaid püstitas esmakordselt ka 40-tunnilise töönädala nõudmise palga kärpimiseta. Ekslikult asutakse töösturite keskel seisukohal, nagu tõstaks tööaja pikendamine tööviljakust. Statistilised andmed tõendavad otse vastupidist:

Tööintensiivsus tõuseb tööaja lühendamisega. Maailmasõja ajal, kus töökätest oli puudus, pikendati, näiteks, Inglismaal tööpäeva. Tulemus: tööviljakus langes. Et tööviljakust tõsta, tuli tööpäeva lühendada. Arvused selle kohta, kuidas tööpäeva lühendamine ei ole vähendanud, vaid suurendanud tööintensiivsust, pakub statistika küllaldaselt.

Ületunde tuleb võtta kui erakorralist nähtust, mis on tingitud hädavajalisusest. Ületunnid ei või saada tavaliseks nähtuseks.

Konverents ütles ka kindla seisukoha palgalise puhkeaja kohta. Inimorganism ei saa oma tervist rikkumata töötada päevast päeva ja aastast aastasse puhkuseteta. Sellest on aru saadud ka rahvusvahelistel konverentsidel ja selle tulemusena üks riik teise järele kindlustab seadusega töölistele palgalise puhkuse. Konverents ei läinud kaugele, vaid püstitas ainult 12 tööpäeva pikkuse puhkeaja nõudmise, mida tuleb pidada mõeldukaks. 12 tööpäeva pikkune puhkus on seadusega töölistele antud juba reas riikides. On riike, näiteks Prantsusmaa, kus kahenädalist palgalist puhkust saavad mitte ainult tööstus-, mäe- ja töölised, vaid isegi kodutöölised.

Lasteabirahade maksmiseks kavatakse asutada ettevõtete juure kompensatsioonikassad. Konverents ei saanud seda pooldada, sest siis satuksid lasterikaste perekondade toitjad tööandja pilgu alla ja nad võidakse vallandada. Tööliste palk peaks võimaldama perekonna ülalpidamist ka ilma abirahata. Lasteabiraha on mõeldav riiklikul kaalutlusel kui lastearmastuse ergutaja. Kui see nii on, siis tuleks lasteabiraha maksmist täiesti lahutada tööstusettevõttest, ja seda võib konverentsi arvates teha kindlustuskassa kaudu, kuhu maksaksid nii riik kui ka töösturid, ilma et viimasteil oleks tähtis juurelda, mitu last töölistel on. Lastega perekondade kaitse seisukohalt on lasteabiraha maksmise lahutamine tööstusettevõttest paratamatu.

Sotsiaalkindlustusest tõstis konverents esikohale vanade, invaliidide ja järelejäätute kindlustamise, mille kohta on suuremate käitiste tööliste üldkogud korraldult avaldanud oma nõudvaid seisukohti. Selle kindlustusliigi võrk laieneb alatas, hiljuti võttis isegi Soome parlament vastava seaduse vastu. Need kavatsused, mis konverentsile teatavaks said vähendasid tööliste lootusi märgatavalt.

Rõhutati ka haiguskindlustuse ulatuse laiendamise tarvilisust ja kindlustuskassa omavalitsuse püsima jätmist, vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamisega.

Et vältida õnnetusjuhtumeid ja vähendada haigestumiste arvu, on paratamatud tööliste elu- ja tervisekaitse määrused, millele konverents, mis koosnes tööjuurest tulnuist, ei võinud tähelepanu pöörata jätta. See on nõudmine, mis kiiremat teostamist vajab.

Võeti otsus ka elukorterite ehituspoliitika kohta, mis praegu täiesti puudub. Selle tähtsa küsimusega tegelevad Eesti omavalitsused praegu liig vähe, kuigi arstlikud

andmed näitavad viletsate korterite suurt mõju tiisikuse ja teiste haiguste levimisele.

Konverentsil teatas sotsiaalminister, et tööstusrajoonides hakatakse nõudma tööliselamute püstitamist ja nende korrastamist vastavalt tervishoiu nõudeile. Seegi oleks saam edasi, kui selle teostamine aga liig pikale ei veniks.

Kodutööliste küsimuse tõstis konverents esmakordselt päevakorda.

Töökaitse seaduste rikkumist kvalifitseeris konverents kui rasket kuritegu, nõudes selle vastu senisest tõhusamat võitlust ja seadusile paremat järelevalvet.

Et tööstusis tervishoiu olud on halvad, eriti kaevandusis, nõuti kaevandustööliste esindajate poolt, et tööinspektorina ametisse pandaks ka mõni arst. Ei ole nõutud, et kõik tööinspektorid oleksid arstid, vaid et ka nende keskele võetaks mõni arst, kellest siis võib oodata tervishoiu küsimustesse enam

tungimist, uurimist ja sellel alal ka töötulemusi. Arste tuleb enam juhtida tervishoiu küsimuste juure: see ala on praegu meil veel söödis. Tervishoiu küsimuste kohta leiame mujalt sisukaid ja tõhusaid uurimistööid ja praktilisi õpperaamatuid, meil seni — veel mitte midagi.

Erilist tähelepanu pööras konverents ka tööturu korrastamisele, et vältida tööpuudust, ning tööpuuduse vastu kindlustamisele, mille teostamisele tuleks asuda enne uue kriisi perioodi kätte jõudmist.

Konverents üksmeelselt hindas ka Tööliskoja senist tegevust ja ta seisukohti, pidades neid põhjendatuks ja õigeks.

Konverentsi otsuseid tuleb võtta mitte ainult kui märkimist, missugused puudused praegu kõrvaldamist vajavad, vaid — kui lähima aja sotsiaalpoliitilist töökava, mis teostada tuleb.

5. üleriiklikust konverentsist

Tööliskoja algatusel kutsuti kokku Tallinnas 23. mail üleriiklik töölisvanemate ja Tööliskoja valijameeste 5. konverents, millest osavõtt kujunes haruldaselt elavaks. Sõnaõigusega võtsid konverentsi tööst osa ka ametiühingute esindajad. Konverents peeti Pikal tänaval asetsevas Börsisaalis ja üldse registreeriti 324 osavõtjat.

Töölisvanemaid ja valijasmehi tuli kokku üle riigi. Paljud võtsid esmakordselt osa sellasest konverentsist ja seepärast uudistasid üksteist. Kuid oli ka palju neid, kes juba pikemat aega on tööliikumises tuttavad ja on esinenud nii mitmeilgi kokkutulekuil. Oli ju haruldane juhus kokku saada inimestega, kelle tööst ja tegevusest juba hulk aega ei ole kuulnud. Ja nii kogunesid saadikud küll kahekesi, küll sakadena elavaks jutuajamiseks ja muljete vahetamiseks. Kõigil oli midagi südamel, mida taheti edasi anda — pajatada oma muredest palga- ja töötin-gimuste suhtes, küsida nõu teadjailt. Palju tegemist oli ka Tööliskoja ametnikel ja juhatusel — tuli osavõtjaid registreerida, anda tunnistusi ja rahuldada küsijaid.

Fotomehed seadsid end kohale.

*

J. Kurvits, avades konverentsi, tervitab kokkutulnud töölisvanemaid ja

valijasmehi ning soovib konverentsi töödele head kordaminekut.

Algab koosoleku rakendamine. Töölisvanem A d o (Balti Puuv.) teeb ettepaneku valida 5-liikmeline konverentsi juhatus, seades kandidaatideks J. Kurvitsa (Tallinn), Reiningi (Tallinn-Krull), F. Kauksi (Kohtla-Järve), Anijago (Narva) ja A. Bleieri (Tartu). Hääletamisel võetakse ettepanek vastu. A d o teeb ettepaneku valida 7-liikmeline sekretariaat koosseisus: Mander (Tallinn), H. Ausmees (Tallinn), Kaasik (Tallinn), A. Rae (Tallinn), Tilk (Narva), Laane (Tartu), Saar (Sindi). Ettepanek kinnitatakse. H. Ausmees teeb ettepaneku valida 5-liikmeline redaktsioonikomisjon koosseisus O. Koplus, A. Petrov, A. Reining, Kadakas, Peters. Kadakas ei viibi kohal, seepärast pannakse teine asemele — Koppelman. Ettepanek kinnitatakse.

*

Konverentsi rakendamise järele on teadaanded. Härra majandusminister on teatanud telefonogrammiga, et kuna konverentsil kõneleb sotsiaalminister, ei pea ta vajaliseks esineda omapoolse kõnega.

J. Rebane teeb ettepaneku, et konverentsi kodukorrale võetaks eelmiste

konverentside eeskujul Eestimaa Töölisühingute Keskliidu koosolekute kodukord. Kinnitatakse. Teiseks paneb ta ette anda kutseühingute esindajaile sõnaõigus. Kinnitatakse. Kolmandaks paneb ta ette ära kuulata enne referaadid, siis avada üldised läbirääkimised referaatide kohta. Kinnitatakse. Lõpuks otsustatakse pärast referaate pidada 10-minutiline vaheaeg.

Sotsiaalminister O. Kask sotsiaalpoliitikast

Sotsiaalpoliitika sihtjooni.

Me võime konstateerida pärast kriisi majanduslikku tõusu, kuid seda on pidurdanud möödunud aasta põllumajanduslik ikaldus, mis tõi 20 miljoni krooni võrra vähem tulu rahvamajandusse. Tuleb kaaluda igakülgselt reforme, et nende teostamisel tulevikus ei tekiks raskusi ja reaktsiooni.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse alal

tahaksin märkida kaht küsimust.

- 1) Tööliskorterite ehitamine.
- 2) Kompensatsioonikassade asutamine.

Eriti vajavad parandamist Sindi ja Narva tööliskorterid, samuti tööliskorterid Koplis. Need korterid olid ehitatud 50 aasta eest vastavalt tolle aja nõudeile. Elu on edasi tunginud ja siin on vaja radikaalseid muudatusi. Neid kortereid tuleb lammutada ja ehitada uusi. Tööinspeksioon on avaldanud sellekohase uurimuse ja töötatakse lähema 5 aasta kava kallal, mis on siduvuses ka finantsprogrammiga. Meil on küllalt tehtud mõnel alal õhulasse, siin tuleb asuda reaalse teele. Ei saa leppida sanitaarolude puudulikkusega, nagu Narvas. Tuleb korraldada filterveevärk ja parandada kanalisatsioon.

Kompensatsioonikassad on põhimõtteliselt heaks kiidetud vabariigi valitsuse poolt. Pean väga tähtsaks lasteabiraha andmise küsimust. Sotsiaalministeerium on olnud alati kahe tule vahel — ühel pool tööliskond, teisel pool tööandjad. Seepärast peame koostama kained kavad. Valitsus talitab siin täiesti kindlal käel. Ta lähtub riiklikust seisukohast ja viib oma tahte läbi, kas see meeldib või mitte.

Teatavasti on suuri pahandusi ületunnitöö vabakslaskmisega. Esialgu oli kavatsus ületunde lubada kasutada vabalt turbatöölistel. Majaomanikud ja insenerid tahtsid kodade kaudu üles seada 10-tunnilise tööpäeva küsimuse ehitustööstuses. Selle asemel laiendati ületundide tegemise vabadust ka ehitustöölitele.

Tegelikult see laiendamine muudatusi ei too — seda sai seni eriloo korras.

Lähemal ajal tahetakse läbi viia ka mermeste töötaja seadus vastavalt rahvusvahelisele konventsioonile.

F. K a u k s, konverentsi juhatades, palub sotsiaalministrit asuda ettekan- dele.

Sotsiaalminister O. K a s k palub vastu võtta majandusministri tervituse. Edasi märgib ta, et ta kõneleb peamiselt sotsiaalpoliitikast ja reaalsest kavadest praegu ja edaspidi. Majanduslikku külge ta ei tahaks puudutada. Toome lühendatult ministri seletuse.

Tööliste puhkeaja seadus.

Enne 1934. a. jõulu viidi see kiires korras läbi ja kuigi seal on puudusi, mis tuleb parandada, oli see suur samm edasi. Praegu on see 7-päevane, kavatsus on seda laiendada veel kahe päeva võrra, võttes sisse kaks tasulist päeva riiklikest pühadest. Seega suurenemine 9 päevani. Väljaarvestamise alus tuleks muuta. Selleks tuleks võtta kolme viimase kuu keskmine, mille juures tunnitööle oleks arvestatud ka täikitöö tasu. Teiseks ei tohiks asendada puhkust rahalise tasuga. Seda puhkeajaga ei saa laiendada alla 5 töölisega töötavaile käitsile, samuti ka hooajatöölisile. Enne seaduse maksma- kamist tuleb luua ülemineku- aeg, et töölised ei kannataks seaduse rakendamisel.

Töötülid ja streigid.

Arvatakse, et tuleb anda täieline streigi- vabadus. Seda nõuavad ka Kaubandus- tööstuskoja ringid. Praegune aeg ei võimalda süüra- st korda, sest majandus on reguleeritud. Seepärast lähevad küsimused komisjoni. Venemaal pannakse streikijaid isegi sein- na ääre. Algul oli umbusaldust komisjoni vastu. Nüüd on see osutunud elujõuliseks süsteemiks.

Tööinspeksioon.

Viimasel ajal on tööinspektoreile tehtud etteheiteid töösturite poolt, eriti Tartus. See oli täiesti alusetu. Tööinspeksiooni kaudu on nii mõnedki õnnetused ära hoitud. Tööinspeksioon on süüski väike, seda tuleb laiendada. 1936. a. võeti juure 4 inspektorit. Tuleval nädalal tahame seda arvu veelgi suurendada. Meil tuleb jagada teatud ringkonnad pooleks, et vähendada revideerimise piirkonda ja võimaldada tööinspektoreile süvenemist oma ülesandesse. Eriti võib märkida Narva ja põlevkivirajooni jagamise kavat- sust.

Minister peatus tööinspeksiooni statistika juures, tutvustades konverentsi suurenenud tegevusega inspeksiooni alal.

Vanaduse ja invalidsuse vastu kindlustamine.

On vääramine, et uus seadus kindlustaks meie praegusi vanu töölisi. See jääb teisiti korraldada. Me loome uue seaduse kindlustuse alusel ja see käib tööprotsessis olivate kohta. Et seadust maksta panna, selleks tuleb teha põhjalik ettevalmistustöö.

Soomes, kui sotsialistid läksid valitsusse, võeti see seadus vastu, aga maksma panna- kes see alles 1939. a. Tähtis on seaduse juures ulatus, mis peaks olema võimalikult lai ja haarama ka põllatöölisi. Praegu on sellekohane seaduse projekt läbivaatamisel majanduslikust küljest.

Seaduse juures on ette nähtud ootaeag invaliididele 5 aastat, vanaduspensionini saamiseks 10 a. Iga töödaja maksaks 3%, samuti tööline ja lõpuks riik. Riigi juuremaks suureneks aasta-aastalt. Riik ei kannata välja üle 2.000.000-kroonilist juuremaksu. Seepärast tuleb kalkulatsioone kaaluda. Minimaalpensiooniks oleks 7 krooni kuus, mis üle selle, sõltub maksetud aastast. Haiguskindlustuse reform tahetakse lahendada alles siis, kui jõuab järg ülaltähendatud seaduse juure.

Tööliste organiseerimine.

Avalik-õigusliku Tööliskoja kõrval ei eita ma ametiühingulise organisatsiooni arenemise tarvidust.

Tööliskoja tegevuse ülevaade

J. KURVITS, Tööliskoja esimees, kandis ette koja tegevuse aruande. Kõneleja märkis järgmist:

Tööliskoja tegevusaeg on olnud lühike — kõigest pool aastat — ja me ei saa kiidelda, et koja tegevus oleks olnud eriti viljakas; kuid kerge see töö ei ole olnud, ja nimelt seepärast, et Tööliskojale on antud küll palju ülesandeid, kuid pole antud mingit võimu, mingit otsustavat mõju küsimuste lahendamisel, mis tööliiskonda puutuvad. Tööliskoja osa on nõuandev, kuid seni pole asi ka niikaugele jõudnud, et koja nõu oleks igakord küsitudki. Nii on näit. hiljuti kehtima pandud dekreet, mis piirab töötajaseadust ja annab võimaluse mitmel alal teha piiramatul määral ületunde. Tööliskojale polnud tehtud teatavaks, et säärane kavatsus on olemas, ja nii ei saanud koda esitada õigel ajal oma seisukohta selle kavatsuse vastu. Tagantjärele on koja poolt vastav märgukiri muudugi esitatud, kuid dekreet on juba maksev ja seda muuta ei kavatseta. Ei ole meil paremaid kogemusi ka siis, kui koojalt nõu küsiti. Nii näit. küsiti koja arvamist töötülide lahendamise, haiguskindlustuse ja palgalise puhkeaja seaduste muutmise kavade kohta. Koda pidas oma kohuseks käsitada neid küsimusi suure põhjalikkusega ja asjalikkusega; ta pöördus oma valijate poole nende seisukohtade teadasaamiseks, valmistas üksikasjaliselt läbilkaalutud ettepanekud ja esitas need vajalike põhjendustega. Kuid näib nii, et kogu see töö oleks võinud jääda tegemata, sest koja ettepanekuid pole nähtavasti võetudki lähemale arutusele. Me ootasime, et nende kavade arutamiseks kutsutakse kokku vastavad nõupidamised, kus koja esindajad saavad tutvuda vastuväidetega, mis töödajail või teistel võivad olla koja ettepanekute vastu, nii et need vastuväited saab tagasi tõrjuda ja oma põhjendusi enam üksik-

Kui muudeti keskkliidu juhatus, siis oli selle põhjuseks keskkliidu suur võlgnevus. Me oleksime võinud keskkliidu likvideerida. Valiti teine tee — keskkliit muudeti ümber.

Riik maksis võlad kinni ja praegu on üleminekuajag, kuini põhikirjapärase juhatusel valimiseni.

Meie ametiühingud peavad jääma vabaks ja liituvad kas kutsealaliselt või territoriaalselt.

Igasse ametiühingusse peavad kuuluma ainult sama kutseala töölised. On vaja vältida võitlust ja poliitikategemist ametiühingust.

Kongressi kokku ei tule, tuleb kokku asemikekogu, kes valib nõukogu ja juhatus. Selle muudatusega valitakse seaduslik juhatus.

Tööliskoja poolt tänava saadetar esindaja töökonverentsile ei ole pretseedendiks tulevikule. Lõpuks minister avaldas arvamist, et koda saaks suurema jõuga töötada, kui iga tööline maksaks 1 kroon aastas koja heaks. Mina ei anna ühtki lubadust, mida me ei suuda ellu viia — lõpetas minister.

asjaliselt esile tuua. Kuid seda ei sündinud; tööliste seisukohtadest on mööda mindud, ja selle põhjusi pole meile teatatud.

Ei saa ütelda, et säärane tulemus oleks meile nii väga ootamatu või üllatav. Koda koosneb ju töölisisvanemaist, ja töölisisvanema elukogemused õpetavad meid, et tulemuste saavutamise pole kerge asi ja selleks ei ole küllalt, kui panna kes paberile kas või kõige ilusamad põhjendused. Töölisisvanem vajab endale kindlat ja tugevat seljatagust, siis ta saab midagi teha, ja muudugi ei ole ka Tööliskojaga asi teistsiti.

Selle seljataguse peavad andma kojale tema valijad ja kogu tööliiskond. Töölised peavad rohkem organiseeruma, peavad üksmeelselt tegutsema, et nende õigustatud nõudmised pääseksid viimaks maksuvõldele. Ja võib raiuldusega tunnustada, et endine loodus ja killunemine on tööliste keskel viimaseil aastail hakanud kaduma, töölised tunnevad ilka rohkem huvi oma olukorra parandamise vastu ja on tarbekorral valmis kandma ka ohvreid ühise asja kasuks. See äratundmine andis Tööliskojale julgust ja hoogu tema töös. Me ei lase end heidutada sellest, et tulemused ei ole silmapilkselt käega katsutavad, vaid me teame, et elus on vaja palju visadust ja kannatust. Seepärast on koda lugenud oma tähtsaimaks ülesandeks tööliste teadlikkuse ja vaba isetegevuse ergutamist ja tööliste ühiste seisukohtade selgitamist.

Selles mõttes pole sugugi mahavisatud see töö, mida koda tegi seaduskavade kallal. hoolimata et sel ei olnud otseseid tulemusi. Tähtis oli nimelt see, et koda pöördus oma valijate poole, nii et kõigil töölisisvanemail ja valijameestel avanes võimalus väljendada oma soove ja vajadusi seaduseandluse alal. Ja kui koda on neid ettepanekuid liitnud nii, et sellest tulid terviklikud kavad, siis võime nüüd ütelda, et tänu sellele tööle on kehastatud kogu tööliiskonna ühised nõudmised. Ja see töö on väga vaja-

line ja tähtis. Meie oleme küllalt näinud, et tööliskonna nimel esinesid isikud, kellele tööliskond pole mingit volitust annud, kuid kes tahtsid olla tööliskonna hooldajad, kes pidid paremini aru saama tööliskonna vajadusist kui tööliskond ise. Need hooldajad on tulnud väga mittemend kandist ja neist ei olnud kunagi puudust. Meie teame, et hooldamine tööliste üle ja üldse rahva üle on eriti viimasel ajal mitmes riigis moodi läinud. Seepärast on väga tähtis, et Eesti tööliskond avaldaks ise oma mõtteid ja oma nõudmisi enese poolt valitud meeste kaudu. Selles vaimus on Tööliskoda püüdnud seni tegevseda. Ja kui meie vaatame tema tegevuse peale sellelt seisukohalt, kui palju ta suutis ära teha tööliste ühist nõudmistest püstitamisel ja põhjendamisel, siis võib-olla pole tulemused just eriti kehvad. Nii on Tööliskoja ettepanekus Töötülide lahendamise seaduse kohta näidatud, et on võimalik luua säärast töötülide lahendamise korda, mis ei käi vastu streigivabadusele ja annab siiski küllalt võimalusi töötüli rahulikuks lahendamiseks; selles ettepanekus on näidatud, et töötülide lahendamine peab sündima kutseühingute kaudu jne.

Tähtis on nimelt see, et need seisukohad pole lihtsalt raamatust võetud, vaid need on, nagu juba nimetasin, välja töötatud koos kogu tööliskonnaga, vastavalt tööliste elulisile vajadusile, ja seepärast võime rahulikult ütelda nende kui ka teiste koja seisukohtade kohta, et see pole mingi demagoogia, ja tööliskond neist ei loobu ning jääb neile truuks kuni need teostuvad.

See käib eriti selle töö kohta, mida koda tegi töölisanemate seaduse kallal. Praegune töölisanemate seadus on mitmeti puudulik, ja see sundis meid jällegi pöörduma oma valijate poole ja küsima nende arvamisi ja ettepanekuid. Neid tuli kotta üsna rohkesti ja nüüd on kojas valminud üksikasjalik ja läbikaalutud ettepanek töölisanemate seaduse muutmiseks, mille sihiks on töölisanemate kindlam kaitse töödaja vastu, töölisanemate õiguste parem ja täpsem määramine.

Eriti palju tuli tegemist teha ühe küsimusega, mis on tõusnud jällegi tegeliku elu sisse: see on tööturu küsimus, või teiste sõnadega — tööpuuduse ja tööliste puuduse küsimus. See tekkis välistööliste sissetoomise kavatsuste tõttu. See küsimus oli väga laialt ja põhjalikult selgitatud, eriti Tööliskoja esindajate poolt riigimajandusnõukogus, ja samuti ka koja poolt esitatud kahes märgukirjas ja nüüd ei kahtle enam vist keegi, et välistööliste sissetoomise peapõhjenduseks ei ole tööliste puudus, vaid soov alla suruda tööliste palku. Kuid sellega on ühtlasi iga inimese silmade ette viidud asjaolu, et praegune olukord tööturul on täiesti ebaloomulik, sest ei saa leppida sellega, et töölisi tuuakse väljast samal ajal, kus Eesti töölisel pole töö leidmine sugugi kerge ja kus eriti vanemaid töölisi jäetakse värava taha. Koja üldkoosolekul 14. märtsil on vastu võetud üksikasjalised seisukohad, kuidas tuleb tööliskonna ja kogu rahvamajanduse huvides korraldada tööturgu. Nende seisukohtade teostamiseks on kofas valminud seaduse kavad tööturu uurimiseks ja kutsevalikku nõuande korraldamiseks; nende kavade põhjendustest selgub, et

võib teha veel palju tööd Eesti tööjõu paremaks rakendamiseks, ilma et tarvitseks sisse tuua töölisi välismaalt.

On nõutav Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse väljaarendamine selles suunas, milles ta oli esialgu mõeldudki, s. o. tööstusõpilaste huvide kaitsmise suunas. Ka selle seaduse muutmiseks on koja poolt välja töötatud üksikasjalik ettepanek koos põhjendusega; selle ettepaneku järele peab muutuma lihtsamaks õppinud tööliste registreerimine, ja nimelt sel teel, et seda võiks teostada ka kutseühingute kaudu.

Vanemate tööliste kohta on tööliskonna seisukohad ammu juba teada: peab lõpuks teostuma vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamine. Vajadus selle järgi on muutunud viimasel ajal eriti karjuvaiks just selle tõttu, et igal pool ilmneb püüe saada vanemaist töölisist lahti ja neid mingil juhtumil tööle mitte võtta. Kahjuks peab märkima, et riigi ja omavalitsuste käitis ei ole olukord ses mõttes parem.

Selles küsimuses on valitsuse poolt juba antud põhimõtteline lubadus, kuid selle lubaduse teostamine venib, hoolimata, et inimeste häda ei luba oodata ning et meeletuletusist ei olnud puudust. Ka Tööliskoda püüdis kaasa mõjuda selle asja kiirustamisele, kuid nähtavaid tulemusi pole seni olnud.

Pole vist mõtet hakata siin üles lugema kõiki ettepanekuid ja märgukirju, mis koja poolt esitati riigivõimule. Nende nimelkiri, mis on esitatud kuni 1. aprillini, leidis Tööliskoja 1936/37. a. tegevuse aruandes ja avaldatakse järgmises „Tööliskoja Teataja“ numbris. Et see nimelkiri on kaunis pikk, ei ole muudugi ainult Tööliskoja teene, vaid see tuleb tööliskonna enese aktiivsusest, sest küsimused ikka tekkivad altpoolt ja Tööliskoda pole ju muud kui tööliskonna soovide väljendaja.

Rida küsimusi tekkis seepärast, et majanduselu on koja tegevuse ajal arenenud tööliskonnale ebasoodsalt. Hoolimata sellest, et nüüd muund ei kuulu kui majanduslikust tõusust, on olukord nii, et tööliste palgad jäävad elumaksumuse tõusust maha. Elu on läinud kallimaks ametlike andmete järgi ligi 20% kahe aasta jooksul, kuid igaüks meist teab, et tegelik tõus on palju suurem. Palgad on aga kas muutmata või on neid tõstetud ainult vähesel määral, nii 10% piirides. Ja Töötülide lahendamise komisjoni tegevus pole olnud tööliste suodur, nii et selle kaudu ei saa töölised kooskõlastada oma palku elumaksumusega, rääkimata juba olukorra parandamisest. Seepärast pidi koda ühtlasi valitsuse tähelepanu sellele, et kui tööliste vaba palgravõitlus on takistatud, siis on valitsuse kohuseks hoolitseda, et tööliste olukord ei halveneks hindade tõusu tõttu. Nagu teada, pole meil selles suhtes paremust loota, sest nagu me mõni päev tagasi lugesime, on otsustatud riide- ja saapakaubade hindade tõstmine. Ja eelseist ajalehtedest selgus, et täna või homme on oodata tähtsaima toiduaine, s. o. leiva, hinna tõusu.

Nende küsimuste kõrval pole koda unustanud ka seda, mis on töölistele kõige suurema ja otsustavama tähtsusega. See on tööliste vaba isetegevus, tööliste omavalitsus oma organi-

satsioonis ja nende vabadus oma huvide eest võitlemisel. See on algeline tõde, et tööliiskonnast peetakse lugu ainult siis, kui ta on võitlusevõimne, ja see tähendab, et tarbekorral suudavad töölised läbi viia ka streike. Kui see jõud on käes, siis on kaalu ka tööliiskonna seisukohtadel ja palju rohkem arvestatakse töölise märgukirju ja resolutsioone. Ilma streigivõimeta jääks aga tööliiskond alati nõrgemaks kui tööandjad ja siis pole ime, kui tööandjate tahtmine pääseb igas suhtes rohkem maksvusele. Seepärast on töölise ühiseks nõudmiseks — organiseerimise vabadus ja palgavõitluse vabadus.

Need seisukohad on töölise esindaja poolt tehtud teatavaks rahvuskogule. Töölise esindaja on selge sõnaga ütelnud, et kui põhiseadus neid vabadusi kärbib, siis ei ole see kooskõlas rahva huvidega ning demokraatia põhimõttega. Muidu tuleb välja, et töölised on küll nimeliselt vabad kodanikud, tegelikult on nad aga tööandja orjad. Ja sellega nad mingil tingimusel ei lepi.

Kojal tuli tegemist teha ka olukorraga, mis valitseb praegu kutseühingute keskkliidus. Nimelt on koja valijad kojalt korduvalt päri- nud, kui kaua kestab see, et töölise keskor- ganisatsioonis ei istu töölise eneste poolt valitud inimesed, vaid sinna määratud isikud. Organisatsioon, kutseühing või nende kesk- liit, see on ju öieti ainus koht, kus tööline võib end tunda peremehe- ja kui töölise organisatsiooni valitsevad kõrvalised inime- sed, siis ei ole see loomulik, vaid sellele peab tulema lõpp. Valitsuse poolt on vastatud, et praegune olukord lõpetatakse siis, kui tuleb kutseühingute seadus. Kojal poolt on riigivõimule teatavaks tehtud, et kutseühin- gute seaduse tegemiseks puudub vajadus, ja et töölisele ei ole selge ega arusaadav, miks ei saa juba praegu jalule seada nende loomulikke peremeheõigusi, see tähendab kokku kutsuda põhikirjapärast keskkliidu kongressi.

Lõpuks peaksin peatuma koja töö teise osa juures, mis on vähem väljapaistev kui eelnimetatu, kuid sisuliselt võib-olla mitte vähema tähtsusega. See on Tööliiskoja tege- vus juriidilises nõuandmises töökaits- seaduste alal. Kõige tähtsamaks ülesandeks on siin muidugi töölisevanemate nõuandmine töö- andjate katsete puhul neist lahti saada, samuti nõuandmine töölisevanemate vali- miste läbiviimisel. Rohkesti tuli nõu anda uue töölepingu seaduse selgitamisel ja töö-

liste huvide kaitsmisel selle seaduse rakenda- mise juures.

Kojal on vastavad ettevalmistused teh- tud ühistegeliseks selgitustööks töölise kes- kel; see pannakse nüüd laiemas ulatuses käima, ja kui see ka vilja kannab, nagu meie loodame, siis võime ütelda, et töölise kätte on juhutatud ka see tee majandusliku olukorra parandamiseks, mida meil on võrd- lemisi vähe käidud, s. o. ühistegeline tee; ka selles suhtes peame võtma eeskjuju teis- test riikidest, kus tööliiskond on meist edasi jõudnud, nagu Skandinaavia, Inglismaa jne., ja nagu meie võtame juba sealt eeskjuju oma kutseühingulises elus.

Lõpuks on koda lugenud oma tähtsaimaks ülesandeks hoida tihedat sidet tööliskonnaga ja hoolitseda selle eest, et töölisel oleks roh- kem sidet omavahel. Selleks annab koda välja oma ajakirja, mille sisu püüame teha mitmekesiseks ja vastavaks lugejate soovi- dele.

Samuti korraldab koda oma valijate koosolekuid ja saadab oma esindajaid töö- liste koosolekule Tallinna ja provintsi. Kõik see peab aitama kaasa selleks, et tööliiskond hoiaks ühte oma ühiste huvide ja ühiste seisukohtade kaitsel. Selleks on kokku kutsu- tud ka käesolev konverents.

Need sõnavõttud ja resolutsioonid, mis siin tulevad, peavad olema juhtnõöraks koja edaspidiseks tööks ja peavad andma koja tööle uut hoogu ja värskest. Kuid samuti peab see kokkutulek andma uut jõudu ka koja valijatele. Töölisevanema töö on raske ja tänamatu, kuid olgu meil teadmine, et mida ühtlasem ja aktiivsem on tööliiskond, seda suuremaks jõuks ta kasvab, seda rohkem temast peetakse lugu. Kui tööline teab, et tema nõudmised on ka kogu tööliiskonna ühised nõudmised, on temal rohkem usku oma asjasse, ta astub ise töölise vaba orga- nisatsiooni — kutseühingu liikmeks, ja kut- seühingute liikmete arv ongi tööliiskonna jõu tähtsaim näitaja. Nagu ma juba ütlesin, hakkab loidus tööliiskonnast ikaduma, algab tõus, töölised astuvad teele, mis neid viib palju parema majandusliku ja õigusliku olukorra saavutamisele kui see, milles praegu elame, — ja sellel teel peab käesolev kon- verents kujumema tähtsaks versta-postiks.

Tööliiskoja aruande järele järgneb päevakorra 4. punkt Tartu ülikooli professori E. Kant'i refereerimisel.

Meie rahvas vananeb

Tartu ülikooli prof. E. Kant kandis ette põhjaliku teadusliku analüüsi meie rahvas- tiku eastikulisest koostusest ja tööturu kor- raldamisest. Püüame allpool anda edasi re- ferendi väiteid ja hoiatusi reformide vaja- duseks.

Statistika näitab, et meil tekib iga aas- taga üha rohkem juure töövõimelisi käsi. Juba üksi 1922. a. võrdlus 1934. a. näitab, et kui 1922. a. oli 1000 töövõimelist kodanik- ku, siis 1934. a. oli neid 1036. Mis tähen-

dab see? Kui võtta aluseks senine surevus ja sündivus, samuti senine töölerakendamise määr (H. Reimani andmeil), siis meil suu- reneb järjekindlalt töötajate arv.

1934. a. — 587.000

1940. a. — 592.722

1950. a. — üle 600.000

Sellejuures aga noorte arv kahaneb jär- jest ja rasku tuleb juure.

Meil kõneldakse, et tööjõust olevat puu- dus. Võime aga kindlasti öelda, et meie

töölerakendamine on väiksem kui näiteks Lätis. Selle põhjustajaks on meil reservid või poolikud töäjõud.

Raugastumine sünnib ka kutseeliselt. Raske töö tegija raugastub varem kui näiteks arst. Kivisekaevur on 50 a. juures juba rauk ega kõlba enam sellele tööle.

See seab meile küsimuse — kuhu panna need ülejäägid raugastunute arvel, eriti kriisiaegadel? See nõuab tööstuse korraldamist nii, et kutsed vahetajad saaksid veel töötada kergemal alal. Veel enam on küsimus põlev kriisi ajal. Siis mitte üksi raugastunud, vaid ka vanaduse piiri mittesaavutanud inimesed vallandatakse ja asendatakse konkurentsi ja tööviljakuse mõttes noorematega. Seepärast oleks sellele probleemile olnud vajalike tähelepanu pühendada juba vabariigi algpäevil. Nüüd on vajaline leida tööharu, kuhu tarbe korral juhtida tekkivat ülejääki raugastumise arvel.

Senini olid linnad maaga võrreldes surevuse alal ees. Kuid viimasel ajal hakkab ka maa, näiteks Viljandimaa, saavutama linna bilanssi. Tähelepanvav on see, et jõukad kihid on eriti vähese juuresündimisega.

Pooliku tööjõu või reservide vältimiseks tuleksid tööstused luua mitte üksi sinna, kus on tooraine asukoht, vaid püüda arvestada ka tööjõu asupaika. See on tähtis, kui tahetakse lahendada töölerakendamise kõrgenemise küsimust. Need küsimused on seotud n.-n. ruumilise rännuga, s. t. töölise asupaiga vahetamise võimalusega.

Tööliskonna elujärke tuleb parandada

Peasekretär I. Rebane ütles kokku võttes järgmist:

Töölisvanemate viimasest konverentsist saadik on oluliselt muutunud tööliskonna olukord. Organisatsioonilised muutused seisavad avalikõigusliku Tööliskojade loomises ja Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatuse ümberkorraldamises. Majandusliku olukorra muutusest räägitakse selles mõttes, et majandusliku kriisi sügavpunkt olevat möödud ja on alanud majanduslik tõus. Olukorda omalt poolt hindamata tuleb ainult konstateerida, et tööliskond kandis suurelt jaolt kriisi ja surutise raskusi oma õlgadel. Tööliskond on nüüd õigustatud osa saama majanduse arengu kasudest. Sotsiaalse õigluse idee, eriti töölisorganisatsioonide ja rahvusvahelise tööhüüroo edendamisel, levib kogu maailmas ja toetab seda nõuet.

Majanduse tulevikuväljavaated ei ole selged. Majandusministri arvates olevat uus kriis võimalik kahe aasta pärast. Tööliskond soovib, et edaspidised raskused tema suhtes välditakse ja tema olukord kindlustatakse.

Tööliskonna olukorra kindlustamine on võimalik kollektiivlepingute ja seaduseandluse kaudu.

Asudes vaatlema tööliskonna sotsiaalpoliitilisi päevaküsimusi, mis on seaduseandlikult lahendatud, kõneleja tähendas järgmist:

Palgal on suur tähtsus ruumilise rännu probleemi lahendamisel. Kus on parem palk, sinna läheb tööline. Kui linnas on kergemad palgad, siis algab ruumiline rändmaalt — töölised põgenevad maalt linna parema eluühtlaldamise saamiseks.

Seda näeme praegu meil.

Poolik töäjõud asub meil suurelt idarannikul. Need ei ole ründvõimelised, mis on tingitud sotsiaalsetest põhjustest.

Peame lahendama idaranniku poole-tööjõu reservi, siis kaob meil päevakorras välistöölise sissetoomise küsimus.

Kergem on muidugi tuua välistöölisi, kui hakata maadlema selle probleemiga, kuid majanduslikult ei ole see põhjendatud. Välistöölise kasutamine süvendab veelgi rohkem meie kroonilist haigust töäjõudude kasutamise probleemis. Eriti annab see end tunda kriisiaegadel.

Kui välistöölise abil mõned ringkonnad tahavad suruda alla töölise palku, siis ei ole see küllalt ratsionaalne.

Kui talur maksab töölisele rohkem palka, siis paneb ta rohkem rõhku perekonna soetamisele ja selle eest hoolitsemisele. Ainult riikliku propagandaga ei ole seal midagi ära teha. Parim propagandavahend on tõsta palku — lõpetas referent.

Juhataja F. K a u k s: Panem ette kuulutada 10-minutiline vaheaeg.

Ettepanek võetakse vastu.

Ei ole põhjendatud arvamine, et meil on puudus töökätest. Vastupidi, meil on küllalt rakendamatuid tööjõu reserve. Ametlikud andmed näitavad, et 1. aprilliks oli meil üle 4000 töötut, kuna tegelikult see arv on hoopis suurem. Kui olukord selles osas juba praegu on pingutatud, siis konjunktuuri halvenemisel võivad tekkida olulised raskused.

Neil põhjusil on vajaline tööpuuduse vastu kindlustamise teostamine, kutsevaliku nõuande korraldamine, vanadele töölisele kutse ümberõppimise võimaldamine ja 6-klassilise algkooli säilitamine.

Olulisim aga kõigest neist vahendeist on tööaja küsimuse lahendamine. Kogu maailmas pingutatakse 40-tunnilise tööpäeva poole. See on ka mõistetav. Töö tootlikkus on erakordselt kasvanud. Ratsionaliseerimist teostatakse suures ulatuses. Töölise palgad ei kasva aga mitte sel määral, et tööliskond saaks osa majanduse arengu kasudest. Pealegi iga ratsionaliseerimine jätab vabaks teatud hulga tööjõudu. Et tööd oleks kõigile ja et tööliskond võidaks majanduse arengust, selleks tuleb ka meil mõelda tööaja lühendamisele.

Töösturid väidavad meil, et töölise palgade tõstmine polevat võimalik selle tõttu, et meie töölise töö tootlikkus olevat madal. Kuigi tööjõudlus kasvab, ei järgne sellele vastavat palga tõusu.

Eriti kujukas on olukord tekstiiltööstuses. Et ka tööliskond saaks osa sellest tehnilisest ja majanduslikust arengust, tuleb meie tekstiiltööstuses teostada 40-tunniline tööädal, ilma et teenistustasu väheneks. Ka tööpuudus tekstiiltööstuses on teravam kui teisel.

Samuti ei ole raskusi 40-tunnilise tööädala teostamiseks trükitööstuses. Siin töötatakse nädalapalga alusel. Sellepärast ei teki siin raskusi tööliste palga küsimuses.

Tööädala lühendamisele tuleb aga asuda ka teistes tööstusharudes, ka keemiatööstuses, kus töötervishoidlikud olud on võrdlemisi rasked.

Ratsionaliseerimine viib töö monotoonsuse ja tööpinge kasvamisele. Kõik see mõjub tööliste tööjõudu enneaegselt kulutavalt. See olukord on raske eriti selle tõttu, et meil seni veel puudub töövõimetus ja vanaduse vastu ja järelejäänute kindlustus. Samuti on rasked meie töötervishoidlikud olud.

Neil põhjusil on vajaline tegelikult palgalise puhkuse andmine järjest 12 tööpäeva keske tegeliku teenistuse alusel, ja nimelt suvekuudel. Töölistel ja nende perekonnaliikmetel olgu sealjuures raudteel 50% hinnaalandusega söit.

Palgalise puhkuse pikendamine, töösturite arvates, olevat võimatu meie tööstuse kande võimetus tõttu. Nende arvates (Kaub.-tööstuskoja Teataja nr. 4) 7-päevase palgalise puhkuse pikendamine 9 päevale nõudvat tööstuselt lisakulusid Kr. 340.000. Pealegi olevat nende arvates tööliste palgad nii kõrged, et neljaliikmelise perekonna elatamiseks peab perekonnapea töötama vaid 6 tundi. Teiste sõnadega 1½ tunni palk päevas elatavat ühe inimese.

Selle kohta tähendatagu, et 1936. a. makseti üldse palgaliseks puhkuseks kõigile töölistele ca Kr. 330.000.

Tööliste teenistuse olgu nii kõrge, et see võimaldaks kõigile inimväärset äraelamist, ilma et lisatasusid (n. perekonnaabiraha) võiks võtta palgalisana.

Perekonnaabiraha maksmine tööliste on muidugi vajaline, see peab aga olema erisoodustuseks, mille eesmärgiks on sündimuse tõstmine.

Senine tegelikku kahjuks aga näitab perekonnaabiraha saajate arvu vähenemist. Kui eratööstuses 1930. a. sai perekonnaabiraha osaliseks 19,7% töölisi, siis 1936. a. oli see arv

langenud 7,9%-le. Riiklikes käitistes oli perekonnaabiraha saajaid 1930. a. 38,6% ja 1936. a. ainult 14,9%.

Perekonnaabiraha maksmist tuleb korraldada erilistest fondidest haigekassade kaudu, kuhu maksaksid makse tööandjad ja riik.

Tööliste korteritega varustamine jätab palju soovida. Meil puudub seni üle 25.000 korteri. Korterite tervishoidlikud olud ja korterite üürid ei ole loomulikud. Eesti tööliskonna praeguse palgatase juures tööline ei suuda üürida ka 2-, rääkimata 3-toalisest korterist, sest üür neelaks 40—60% tööliste palgast.

Kahetoaline korter on aga minimaalne ühe perekonna jaoks. Selle korteri üürimine ei tohiks nõuda tööliste palgast üle 20%.

Kutsehaiguste suur levik, tööliskonna suurem surevus, mis on kuni kolm korda kõrgem kui jõukamais rahvakihtides, ja eesti tööliskonna madal eluiga (keskmiselt meestel 53,12 a. ja naistel 59,60 a.) ühes madala sündimusega ning järelejäänute — leskede ja vaestelaste — kindlustuse olukord, madal palgatase, rasked töötervishoidlikud olud, tööliskonna vananemine ja vanemate tööliste väljalülitamine tööprotsessist — on põhjused, mis teevad töövõimetus ja vanaduse vastu ning järelejäänute kindlustuse põlevaimaks sotsiaalpoliitiliseks päevaküsimuseks. Kindlustuse alal peavad jääma jousse eelmisel konverentsil püstitatud nõuded. Kindlustust tuleb teostada kindlustatute omavalitsusega kindlustuskassades, kuhu maksaksid tööandjad ja riik.

Haiguskindlustuse reform on vajaline sedavõrd, kui võrd ta haiguskindlustuse ulatust laiendab ja kui võrd ta parandab ravikorraldust. Ei ole aga lubatav haigekassade omavalitsuse piiramine või ravikorralduse raskendamine.

Kujukas näiteks on siin Narva ühishaigekassa apteegi küsimus. Narva ühishaigekassal on takistusi apteegi üleviimisel sobivamatesse ruumidesse põhjusel, et see on eraapteegile 23 meetrit lähemal kui endises asukohas. Õpilaste kutsesaitse vajab korraldamist. Õpilaste ekspluaateerimine abitöölisena ei tohi olla lubatav.

Hulk reforme on teostamiseks küpsed. Mis on küps, see saab ka teoks. Tööliskond peab aga ühtlaselt, järelejätmata ja kangekaelselt nõudma oma olukorra parandamist.

Läbirääkimised referaatide üle

Juhat. F. Kauks: avan läbirääkimised ettekantud referaatide kohta.

Ado (Balti Puuvillavabrik): Tahan kõnelda vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seaduse vajadusest meie vabrikutööliste kohta. Töölisnõukogu juures käib palju inimesi, kes kurdavad oma viletsat elu-olu. Saavad vabrikult mõne krooni pensioni ja sedagi antakse võrdlemisi raske vaevaga kät-

te. Seega on vanad inimesed kerjaja seisukorras. Aga seda on näha ka teisis käitises. Kisendav vajadus on neid inimesi abistada, kuigi sotsiaalminister avaldas selles suhtes eitava seisukoha.

Ani ja go (Narva Kreenh.): Narva tööliskond on saatnud järjekindlalt kirju küll sotsiaalministeeriumile, küll mujale, kuid suuremat abi ei olnud. Tööliskoda peaks suutma viia läbi nii

mõnedki asjad, mida meie nii hädasti vajame. Lõpuks tahan küsida, milles seisid need rahalised raskused tagandatud Keskliidu juhatuse juures, millest härra sotsiaalminister rääkis?

Reining (Krulli k.) puudutab oma sõnavõtu töötülide lahendamise komisjoni tegevust Krullis puhkenud töötüli puhul. Komisjon oli töötüli ainult osaliselt lahendanud. Kui komisjon midagi lahendab, siis lahendagu ta asja kogu ulatuses, mitte eraldades mõnd osa välja. Oleme protestinud ja kaebanud isegi kohtusse, praegu on see asi Riigikohtus. Teiseks, töösturid väidavad, nagu peaks neile kahe lisapäeva andmine aastas minema maksuma üle 200.000 krooni. See väide ei pea paika.

Mölder (Narva Kreenh.) teatab, et tema kõneleb nende vanade inimeste nimel, kes teda on saatnud siia pajatama vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seaduse vajadusest. Meil, Kreenholmis, on ligi 500 pensionäri, kes saavad 4—5 krooni kuus toetust. On üks vanake, kes 1936. aasta jooksul on kõigest üks kord käinud saunas ja sedagi teise abiga, makstes abistamise eest 10 senti. Kõik töölised peaks kiiresti kindlustatama, ja seda riigi kulul.

A. Offenbach (Trükitööl. Liit): Suuri reforme tehakse ainult headel majanduslikel aegadel. Praegu on meil sellane aeg ja seepärast oleksid õigustatud kõik tööliste katsed oma olukorra parandamiseks. Kriisi ajal ei või sellest juttu olla. See, mis kaotati kriisi ajal, peaks tagasi saadama headel aegadel. Meil tuleks siin parandada palgatingimusi, viia nende kindlustamiseks läbi kollektiivlepingud, lühendada tööaega ja korraldada sotsiaalset elu. Tööliste organiseerimine ametiühingute ümber oli tingitud vajadusest nende küsimuste lahendamiseks sammusid astuda, ja kõik, mis on sündinud, on sündinud tööliste enda tahtest. Me näeme, et töötülide lahendamise seadus on osutunud tegelikult tõkestajaks palgatõstmisel, sidudes ametiühingute käed ja tegelikult eemaldas ametiühingud palgavõitluse käigust. Komisjon ei tegele üldse kollektiivlepinguga.

Lõpuks tähendan, et keegi küsis, mis seal Keskliidus lahti oli suurte võlgadega. Olin endise tagandatud Keskliidu juhatuse liige ja võin kinnitada, et Keskliit oli algusest peale töötanud juuremaksuga. Võlad olid tal alati olemas, kuid need olid ka alati kaetud. Ka praegune Keskliidu juhatuse töötab võlgadega, kuid tema praegusi ja tulevase võlgu kaetakse riigi eelarve summast riigi kulul.

R. Koppelman (Lutheri k.) peatab tööinspektsiooni küsimuse juures. Tööandjad püüavad hoida eemale puuduste kõrvaldamisest. Näiteks neil, Lutheris, on toodud juure palju uusi masinaid, on vajadus võtta tarvitusele vastavaid kaitseabinõusid. Kui tööinspektsioonil on palju tööd ja ta saab nõrgalt teostada kontrolli, siis tundub nagu seda üldse ei olekski.

L. Johanson (sotsiaalpoliitilise toimkonna liige): Riiklik statistika näitab suurt surevuse, haigestumise ja õnnetuste arvu ja väikest rahva iivet. Peapõhjus: madalad palgad ning teravhoiuvastased töötingimused ühes korterikitsikusega. Eesti tööstus võib maksta suuremat palka. Tööstus on soodustustega ja tollidega palju võitnud; töointensiivsus, toodang töölise kohta ja puhaskasu on suurenenud. Tööstuse tulud ja kapitalid on tõusnud tööliste arvel. Töölised kannatavad alatoitluse ja halbade korteriolude all. On ettevõtteid, kes saavad puhastulu üle 100%. Tööstused kurdavad, et toetatavad suurte summadega eraorganisatsioonid. Ükski seadus ei kohusta neid selleks.

Kutsetunnistuste nõudmisega ärgu liialdatagu ega tehtagu sellest mingit moeasja.

Tööpuudus on tegelikult suurem kui andmed näitavad. Välistööliste sissetoomine on lubamatu. Töölised on selle pärast nende vastu, et nad toodakse sihiga palku alandada.

Tööpuuduse põhjuseks on valmistusala korralagedus kapitalistlikus ühiskonnas. Kompensatsioonikassad ei tohi kujuneda mingiks takistuseks tööliste palkade tõstmisel. Palku saab tõsta tööliste isetegevuse kaudu. Töölised peab

olema koalitsiooni (ühinemis) õigus ja streigivabadus. Kutseühinguid juhtigu valitud mehed.

Treiberg (Kreenholm) märgib, et sotsiaalminister soovitas töölisel maksta 1 kroon koja heaks. Praeguste palkade juures on võimatu seda krooni maksta. Niikaua kui palgad on madalad, ei saa tööline üht krooni anda.

Orrik (Lorupi klaasiv.) käsitas viimast töötüli lahendamist Lorupi klaasivabrikus. Tööandja laskis vabriku kaks päeva seista ja sai rohkem kahju kui ta oleks pidanud töölisile maksma terve aasta jooksul. See tunnistab tööandja kangekaelsust.

A. Petrov (Tramm): omal ajal märkis valitsuse esindaja Tööliskoja avamisel, et Tööliskoja arvamisest peetakse lugu ja arvestatakse tema soove. Teiseks selleks, et nad pidid organiseerima tööliskonda, mida seni oli vähe suudetud teha. Tegelikult on vabariigi valitsus vähe arvestanud töölise soove. Tööliskoja seisukohti on tagasi lükatud 99,99 protsenti! Ärgu seatagu töölisi ka hooldamise alla töötülide puhul. Seda nõudis Tööliskoda. Seda ei ole aktsepteeritud. Ametiühingud üldse on välja lülitatud töötülidest. Narva haigekassa apteegile tehti avamiseks takistusi paljalt 23-millimeetrilise vahemaa pärast. Vaimsete töötægijate seadus maeti kalevi alla, kui riigimajandusnõukogu oli selle tagasi lükanud. Puhkeaega laiendatakse ainult sellega, et võeti sisse kaks nii-kui-nii riiklikku püha. Arvan, et ei ole hea lasta tekki-da vaenulist meeoleolu ei asutuste ega ka vabariigi valitsuse tegevuse vastu. Tööturu korraldamine lonkab, valitsusasutused on soovitanud koguni hoiduda palgatõstmistest. Samal ajal töölise ostujõud väheneb.

F. Kauks (Kohtla-Järve) peatab tööinspeksiooni tegevuse juures. Tööinspektorite arvu tõstmine on vajaline, kuid inspektoriteks peavad olema isikud, kes on selleks suutelised. Veel on palju teha järelevalve asjas. Näiteks Kohtlas on võimatu olukord. Puhastus sünnib ainult siis, kui teatakse kohale sõitvat mõnd inspektorit või kõrgemat ametnikku. Siis kõik läigib ja õhk on puhas. Oleks hädasti vaja näha töö-

inspektori kohal arsti. Teiseks ei ole korras ka sisekorra määrustikud. On teadmata, kas nad üldse seadusega kooskõlas on. On kuuldusi, et tahetakse riiklikke käitisi erakäitiseks muuta. See oleks töölisile vastuvõtmatu. Riiklikus käitises on siiski soodustusi ja hüvesid, mis erakäitistes puuduvad. Veel saadakse väikest pensiooni, kuid erakäitises kaoks seegi. Tööstusile võimaldatud 5 aastaga amortiseerimine tähendab tegelikult seda, et ettevõtte ei saa kanda kohustusi tööliskonna sotsiaalsete hädade lahendamiseks, näidates rahapuudust. Oleks vajaline samuti saada töölisperekonnaliikmeile soodustatud sõitu raudteel, see aitaks neid eemale sõita töökohast puhkuse ajal.

Sotsiaalminister O. Kask: püüan vastata osaliselt esitatud küsimustele. Meie ei tohi meie seaduseandlust pulveriseerida, kuna suured reformid ootavad järk-järgulist maksmapanemist. Vanaduse ja invaliiduse seaduse maksmapaneku puhul tuleb siiski selle seaduse alla mittekaivatele vanadele tööprotsessist väljalangenud töölisile teime moodus luua, kas või hoolekande korras.

Töölisühingute Keskliidu kongressi kokku ei tule. Tuleb reorganiseerida mõned kutseühingud, nagu toiduainete töölise liit, eraldades osalt kutseharud. Ei ühtu arvamisega, nagu ei oleks 99,99 protsenti Tööliskoja ettepanekuid teostatud. Pean soovitavaks, et ka arstid ja tööandjad tuleksid haigekassade juhatustesse. Töötülide seadusse ei saanud võtta ametiühinguid, nii kaua kui need ei ole uue kutseühingute seadusega reformeeritud. Kui see on sündinud, siis muutub seadus selles mõttes. Ei saa lubada töötülide puhul vabalt talitamist, meie ei ole suur riik, kes võib eksperimente teha. Riigi kull ei saa kindlustust luua. Saan aru, et kompensatsioonikassa asutamise vastu ei olda, see peab ainult töölisele kasuks tulema. Samuti ei esitanud mina kategooriliselt Tööliskoja maksu küsimust. Vaimsel alal töötægijate lepingu seadus ei ole maha maetud, see võib uuesti ellu targata. Narva apteegi asja saab lahendada, see on vormi küsimus. Arvan, et ka siseministerium,

saates omavalitsusile kirja palgakõrge-
damisest hoidumiseks, ei ole veel aval-
danud palkade tõstmisele eitavat seis-
kohta. Tööinspektsioon suureneb kuue
inimese võrra. On raske sellele alale
saada arste. Riigi põlevkivitööstuse
juures on tehtud samme puuduste kõr-
valdamiseks. Kuuldus tööstuse erakä-
tesse minekust ei ole millegagi põhjen-
datud. Ka sel juhul, kui erakapital
tõmmatakse kaasa, jääb aktsiate paketi
enamus riigile. Meil on veel küllalt
ettevõtteid, kus puudub rahvuskapital,
ja oleks vajaline, et ka sinna saaks
Eesti kapital. Sotsiaalministeerium
arvestab kõiki tööliskonna soove.

Juhataja Reining: tehti ettepanek
kõneaga piirata viie minutiga.

Puhkevad vaidlused piiramise ümber.

Tulevad hääletusele kolm ettepane-
kut: piirata kõneaga 3 ja 5 minutini
ja jääda endisele korrale.

Hääletamisel piiratakse kõneaga 5
minutini.

O. Koplus (Tartu „Ilutrukk“) an-
nab ülevaate rahvuskogu tööst, kus ta
Tööliskoja esindajana on II kojas. Tema
ei saa kanda vastutust põhiseaduse

väljatöötamise eest. Hääletamistel on
tavaliselt vahekord: kaks häält poolt,
teised kõik vastu. Saadikuna on ta
nõudnud kodaniku põhiõiguste säilita-
mist, nõudnud streigi-, koosolekute- ja
sõnaõiguse vabadust. Kõik see on ol-
nud asjata. Töölisesindajate arv on
rahvukogus liig väike.

Orumäe käsitleb omavalitsuste
tööliste palku, näidates, et need on 15—
17 senti tunnis. Praegu tuuakse väl-
jast riigist töölisi sisse, meil aga mak-
setakse töölisile häbaabitöölise palku.
Kuidas saaks selles olukorras sigida
üldse lapsi, kui häda on nii suur?

J. Kurvits esineb ettepanekuga
vastu võtta resolutsioonid, kuna aeg
venib pikale ja kõnelejate nimekiri on
veel pikk.

Vahelehiie Tolsilt: kas varemäl
konverentsil vastuvõetud resolutsioonid
on juba täidetud?

Tehakse teine ettepanek, jääda vana
korra juure. Hääletamisel võetakse
vastu Kurvitsa ettepanek.

O. Koplus kannab ette resolut-
sioonid.

Resolutsioonide vastuvõtmine

I. Organiseerimise alal.

1. Tööliskonnale tuleb võimaldada organi-
seerimist demokraatliku omavalitsuse alusel.
Mingit hooldamist tööliskond oma kutseühin-
guis ei vaja, vaid soovib demokraatlike põhi-
mõtete säilitamist kutseühingulises elus. Kutse-
ühingute keskliidud peab jalule seatama töö-
liste omavalitsus, selleks on edasilükkamatult
vajaline keskliidu põhikirjapärase kongressi
kokkukutsumine.

2. Tööliskonna huvide ja omavalitsuse
põhimõtte seisukohalt puudub vajadus erilise
kutseühingute seaduse kehtimapanekuks.

3. Konverents konstateerib rahuldusega, et
hoolimata kõigist raskusist tööliskond saavu-
tas viimastel aastatel palju edu oma kutse-
ühingulise organiseerimise ja aktiivsuse suhtes.
Selle edu põhjuseks oli see, et tööliskond
asus ühisele võitlusele oma seisukohtade eest.

II. Palgaolude korraldamise alal.

1. Konverents leiab, et majanduslik tõus
peab avalduma palkade ostujõu suurenemises.
Meil on aga olukord kujunenud teisiti, kuna
töölise töötasu püsib 1930. a. tasemel ja elu-
maksumuse tõusu edasikestmine töölise reas
viib teenistuse veelgi madalamale.

2. Püsib sügav kuristik Eesti ja teiste põh-
jamaade töölispalkade vahel ning Eesti töö-
line jääb ilma tasust, mis vastaks tema töö

väärtusele. Selle olukorraga saab seda vähem
leppida, et tööliste töö tootlikkus on Eestis
järjekindlalt tõusmas.

3. Kuna palkade üldine tõstmine on vaja-
line selleks, et kogu rahvas saaks majandus-
liku arengu kasudest osa, konverents loodab,
et valitsus annab ses suhtes tööandjatele ees-
kuju.

4. Tööliskonnale on vastuvõtmatu palga-
tõusu mahasurumine välistöölise sissetoomise
abil.

5. Kriisi ja surutuse raskusi kandis töö-
liskond suurelt jaolt oma õlgadel. Tööliskond
nõuab, et välditaks ettenägeliku majanduspoli-
iitika konjunktuuri võimalikud halvenemise-
d ja et tööliskonna sotsiaalse olukorra kind-
lustamisega ära hoitaks tekkida võivate ras-
kuste veeretamine tööliskonnale.

6. Konverents leiab, kinnitades eelmise
konverentsi otsuseid, et ainus tee töölise olu-
korra oluliseks parandamiseks on vaba palga-
võitlus vabade kutseühingute juhtimisel. Sel-
leks vajalised vabadused, streigi ja organisee-
rimise vabadus, peavad olema igal juhtumil
kindlustatud Vabariigi põhiseaduses.

7. Konverents konstateerib, et töötulide
lahendamise komisjon oma sundotsusega mõ-
jus palgatõusule takistavalt. Komisjon ei
suutnud kooskõlastada palku elatusmaksumuse
tõusuga, rääkimata reaalsalga tõstmisest.

8. Tööandjate ja tööliste vahekorrad korraldamine peab sündima nii, et tööline oleks kaitstud tööandja ülevõimu vastu ning et mõlemate poolte vahel valitseks täieline üheõiguslus. Selleks on vajaline, et tööandjad ja töölistes asuksid organisatsioonidevaheliste kokkulepete teele teiste põhjamaade eeskujul.

III. Sotsiaalpoliitiliste nõudmiste alal.

1.

Tööaja küsimuses konverents leiab, et tööaja määramisel tulevad aluseks võtta järgmised kaalutlused:

1) tööaeg peab olema korraldatud nõnda, et tööhulk oleks jaotatud kõigile töövõimelistele töökätele, et vältida võimalikku tööpuuduse suurenemise ohtu,

2) tööline peab osa saama tööstuse tehnilisest arengust ja tõusnud tööproduktiivsusest tingitud kasudest.

Konverents leiab, et meil tuleb asuda tööaja lühendamisele ja 40-tunnilise töönädala teostamisele töötasu vähendamiseta.

Seni aga tuleb vähimalt kindlasti kinni pidada kaheksatunnisest tööpäevast. Konverents ei saa õigeks tunnistada teatud tööharudes ületundide piiramise kaotamist.

Tööjõudude puudus ei ole tingitud mitte nende tegelikust puudumisest, vaid tööliste ruumilise rannuküsimuse lahendamatast, mil on suure tähtsusega palga madalus.

2.

Konverents tunnistas õigeks Tööliskoja seisukohad palgalise puhkeaja asjus ja rõhutab eriti järgmist:

- 1) palgalist puhkust tuleb anda kõigile töölistele,
- 2) palgaline puhkus peab kestma järjest 12 tööpäeva,
- 3) palgalist puhkust tuleb anda puhkusena tegeliku teenistuse alusel,
- 4) tööliste perekondadele tuleb palgalise puhkeaja jooksul raudteel võimaldada hinnaalandusega sõit.

3.

Konverents leiab, et tuleb panna kehtima tööliste lasteabiraha seadus.

Lasteabiraha väljamaksmist tuleb toimetada haigekassade kaudu erilisest fondist, kuhu maksavad tööandjad ja eelarve korras riik.

Konverents on vastu kompensatsioonikasade asutamisele käitise juure.

4.

Sotsiaalkindlustuse alal konverents rõhutab veel kord eelmise konverentsi resolutsioone.

Konverents konstateerib, et Eesti töölistekonna tervishoidlikud olud ei ilmuta parandamise suunda.

1) Vanemate tööliste väljalülitamine tööprotsessist, kutsehaiguste laialdane levik, töölistekonna eastikuline vananemine ja sotsiaalse õigluse kaalutlused teevad töövõimetuse ning vanuse vastu ja järeljäänute kindlustamise põlevaimaks päevaküsimuseks.

Töövõimetuse ning vanuse vastu ja järeljäänute kindlustamine peab sündima kindlus-

tuskassas, mil on kindlustatute omavalitsus. Kindlustus sünnib riigi ja tööandjate poolt tasutud summade arvel.

2) Haiguskindlustust tuleb laiendada kõigile töölistele ja teenijatele, ka kodutöölis-tele. Haiguskindlustust tuleb teostada ringkonna ja senistes elujõulistest vabrikute haigekassades.

Haigekassadele peab jääma haiglate, sanatooriumide ning muude raviasutuste ja vabamüügipariteekide avamise õigus.

Senist haigekassaliikmete omavalitsust ei tohi piirata ega kaotada. On vajaline sadamatöölisete sotsiaalkindlustuse teostamine kiires korras.

1) Tööliste elu ja tervise kaitse määrad tuleb kiires korras panna kehtima.

2) On vajaline kavakindel riiklik ja kogukondlik ehituspoliitika, mille eesmärgiks peab olema tööliste ja teenijate korteriolude parandamine, eriti linnades ja tööstuskeskustes vajalisel määral väikekorterite ehitamine töölistele kättesaadavate hindadega.

6.

Konverents avaldab oma täit poolthoidu Tööliskoja poolt väljatöötatud 1) Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse, 2) tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seaduse muutmise ettepanekuile ja 3) kutsevaliku nõuande seaduse eelnõule ning tunnistas tarviliseks nende kehtimapaneku.

7.

Konverents tunnistas tarviliseks kodutööliste ja platsirentnike töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seaduste laiendamise.

8.

1) Konverents nõuab töökaitse seaduste täitmisele kindlamat järelevalvet ja kategooriliste abinõude tarvituselevõttu nende seaduste rikkumiste vältimiseks.

2) Konverents ei pea õigeks järelevalveasutuste tegevuse tagasitõmbumist töösturkonna pealekäimisel.

3) Kõige raskemaks kuriteoks tuleb pidada töökaitse seaduste rikkumist kui kuritegu elava tööjõu vastu ja tuleb ette võtta kõige kategoorilisemad abinõud sellase kuritegevuse põhjalikuks väljauurimiseks.

Kuritegevust ei väldita mitte sellega, kui vähendatakse selle üle järelevalvet, küll aga sellega, et valvet kõvendatakse ja iga kuritegu valjult karistatakse.

IV. Tööturu korraldamise alal.

Arenev tööstuse ratsionaliseerimine seoses tööproduktiivsuse tõusuga võib tekitada olukorra, kus suur hulk töökäsi ei leia enam tööd. Konverents leiab, et ettenägelik poliitika tööpuuduse vastu võitlemisel peab võitlema juba tööpuuduse võimalike põhjuste vastu nende ilmnemisel. Selleks konverents ühineb Tööliskoja poolt vastuvõetud seisukohtadega tööturu korraldamise alal ja rõhutab veel kord neid nõudmisi, mis on varemadel konverentsidel esitatud.

Eriti on vajaline:

- 1) Tööpuuduse vastu kindlustamine,

2) kutsevaliku nõuande kaudu Tööliskoja poolt esitatud aluseil noorte tööliste juhtimine tööprotsessi,

3) tööturu uurimise korraldamine kindlal alusel.

V. Tööliskoja tegevuse alal.

1. Konverents leiab, et Tööliskoja poolt avaldatud seisukohad majandus- ja sotsiaalpoliitiliste küsimuste kohta, samuti ka koja seaduseandlikud ettepanekud, vastavad tööliskonna üksmeelsetele soovidele, eluliste huvidele ja on kooskõlas rahvamajanduse üldhuvidega.

2. Konverents konstateerib, et seni pole arvestatud koja seisukohti ja ettepanekuid; vastuväiteid koja ettepanekuile pole kojale teatavaks tehtud.

3. Tööliskonna seisukohtadele suurema kaalu andmiseks ja tööliste eluliste vajaduste rahuldamiseks peavad töölised senisest veel suuremal määral organiseeruma kutseühinguisse.

4. Konverents loodab, et Tööliskoda jääks truuks oma seniseile põhimõtetele seistes töö-

liskonna ühiste huvide valvel ja tegutsedes tihedas koostöös oma valijatega ning arvestades vabade kutseühingute seisukohti.

5. Konverents, olles töölisvanemate ja Tööliskoja valijameeste täisvõlliliseks esindajaks, leiab, et praegu on töölisvanemate ja tööliskogude ainsaks häälekandjaks „Tööliskoja Teataja“.

VI.

Töölisnaised, kellel puudub iseseisev sisetulek, või naistöölised, kellel on lapsi, tuleb vabastada kogukonnamaksust.

Resolutsioonide lugemise ajal, märgib sotsiaalminister Kask, et resolutsiooni 40-tunnilise tööädala asjas ei saa läbi viia.

Kohtadelt hüütakse: miks ei saa!

Resolutsioonid pannakse hääletamisele. Hääletamisel selgub, et resolutsioonid on vastu võetud ühel häälel. Vaidlused jätkuvad.

Läbirääkimiste järg

K a r a s k (Riigi Sadamatehased): Töötülide lahendamise komisjoni tegevus ei ole kuidagi töölisile vastuvõetav. Selgitab konkreetjuhtumeid.

S u i t s (Gloobus) kannab ette terve rea näiteid tööinspeksiooni töö puudulikkusest. Ei pea õigeks ületunnitööde tegemise vabakslaskmist.

O. H i r s c h (Tartu) märgib, et enamik maksmapandud sotsiaalseadusi ei ole töölisile vastuvõetavad. Need seadused jätavad palju soovida.

K r e e k ütleb, et kõik rahvakihid on saanud majanduslikust elavnemisest osa, ainult töölised jäid ilma. Töölistel on suur pettumus töötülide lahendamise seadusega.

T o i s (Krull) märgib, et kogu aeg on antud eluvõõraid seadusi.

J a a n u s (Sadam) käsitleb kutseühingute kohta maksuma pandava seaduse küsimust, samuti rõhutab ka tööpuuduse vastu kindlustamise seaduse maksmapaneku vajadust.

K ä r t n e r soovib sisse seada moodus, millega võiks palka nii fikseerida, et ta teeks kaasa kõik elukalliduse tõusmise või langemise faasid.

L a u r i peatab autojuhtide olukorra juures, kus puuduvad igasugused

kaitseadused. Kõik ettetulnud õnnetused on olnud põhjustatud autojuhtide liigsest tööülekoormatusest.

H. A u s m e e s (Kullasepp) vaidleb ministri väidete vastu, nagu oleks endine keskliit liigselt võlgu teinud või raha kõrvaldanud. Kate oli välismaalt saadava toetuse arvel, nagu see alati keskliidu elus oli.

J. J a l l a j a (Keskliidu instruktor) seletab, et keskliidu rahaline kohustus oli ülevõtmise ajal 2000 krooni, hiljem suurenes see mõne summa võrra umbes kolme tuhandeni.

J. L a a s i k (Saare metallitööstus) märgib, et töölisvanemate kaitse on puudulik. Arvustab Balti Puuvillavabriku tööliskogude tegevust.

Vanem tööinspektor **P õ l l u p ü ü** püüab pareerida tööinspeksiooni kohta tehtud etteheiteid. Ei ole küllalt kerge saada vajalise vilumusega tööinspektoreid. Ametnike tööaeg kujuneb sageli pikemaks kui 8 tundi, tuleb vahest isegi öösiti töötada. On küll õige, et mõnesse käitisesse ei ole tööinspektor jalga tõstnud. Ei poolda inspektori kohale arsti. Kaevanduste piirkonna järelevalve kuulub mäeameti kompetentsi, mis allub majandusministeeriumile.

I. Rebane teatab õienduseks, et Tööliskoda ei ole üles tõstnud koja heaks maksetava liikmemaksu küsimust ega ka selle kohta seisukohta võtnud. Arvab, et seda maksu ei ole vaja.

Sotsiaalminister O. Kask võtab lõpuks sõna ja leiab, et koosolek arutab küsimusi asjalikult. Ta loodab, et neist vaidlusist selgus nii mõndki, mi-

da võib kaaluda. Soove on väga palju, kuid kõiki ei saa ju korruga rahuldada. Soovib kõigile head julgust ja tahted edasiseks võitluseks.

J. Kurvits konverentsi juhatajana tänab kõiki konverentsist osavõtjaid tehtud töö eest ja lõpetab konverentsi kell 18.45.

Seega on konverents kestnud üle 8 tunni 10-min. vaheajaga.

Börsisaali nurgajutud

BÖRSISAALI kõrged kaared tõmbusid veel ülespoole imestusest, kui nägid uksest sisse voorivat isesorti rahvast — esindajaid küütsist. Vana börsisaal oli harjunud äri tegema just sellaste inimeste töövaeva arvel, langetades ja tõstes parajalt aktsiaid. Nüüd aga kogunes saalitäis rahvast sootuks isesuguse sihiga — küidas kiskuda tööstureilt natuke tagasi seda, mida tööliselt aastate jooksul on võetud.

*

KÕIGE rohkem kipitas inimestel südamel muidugi vanade ja invaliidide kindlustamise küsimus. Nüüd tuldi kokku, et ükskord jällegi aru pärida, kuhu too seadus jääb. Meil harilikult öeldakse, et tööliste viga võitluses seisab selles, et nad kalduvad looma liig kauge tuleviku pilte. Nagu näha, ei tahtnud tööline käesoleval konverentsil saavutada mingeid kaugemaid sihte, ta tahtis ainult kindlustust ja toetust juba vananevatele kolleegidele.

Pikaks venisid inimeste näod, kui sotsiaalminister kategooriliselt teatas, et seadus on mõeldud ainult tulevikus tekkivaile abivajajatele, mitte juba olemasolevaile ja et seadus kehtima hakkab vahest 5 aasta pärast.

— No jah, eks meie lapsed seda asja maitse, laususid mehed. Ei targe- mat ühtki.

*

IGAÜKS on kuulnud varese lugu, kes on sattunud raskustesse tõrvatud katusel. Tõmbab noka lahti, jääb saba kinni. Tõmbab saba lahti, jääb nokk kinni.

Umbes nagu töötüli asjaga. Tallinna sadamatöölised omal ajal algatasid

töötüli. Komisjon tuli kokku ja võrdles Pärnu sadamatöölise hindu. Ei, kus sellega, Pärnu hinnad ei ole kõrge- mad Tallinna hindadest. Nõutud prot- senti ei saadud. Nüüd Pärnu algatas töötüli. Võrreldi Tallinnaga. Ei, kus sellega, Pärnu hinnad on isegi kõrge- mad Tallinnast. Asi vaigiti surnuks.

Mees on konverentsil kohal ja kuuleb ministri suust, et nad on saanud mingi hullu tembuga hakkama. Ei midagi muud kui uuesti asja selgitama.

Igatahes sai mees kätte lubaduse, et nende asi ei jää varese looks tõrvatud katusel.

*

PROFESSOR Kanti jutust sai aru, milleks vajati Poola põllutöölisi. Seepärast et ei viitsita vaadata ringi vabalt seisvate tööliste järele, vaid võetakse lihtsam abinõu kätte: Poolas neid küllalt, muudkui lae vagunisse ja too kiirel aural Eestisse. Milleks muudu tehnika on arenenud kauguste võit- miseks.

*

ÜLDSE sellest vananemisest. Lugu- peetav Tartu ülikooli professor Kant kandis ette pika referaadi eesti rahva vananemistendentsist, milline referaat näitas olukorda palju halvemast küljest kui seda vahest arvati.

— Vanaduse ja invaliidisuse seadus on mõeldud meie lastele — kus aga neid lapsi enam on, kui professor juba ütleb, et vanu tuleb juure, noorte arv järjest kahaneb.

Teine mees rahustab: Kas sa siis ei kuulnud, mida rohkem inimene teenib, seda vähem on tal lapsi. Vaat' seepärast ongi meie palgad madalad, et aga

rohkem lapsi saada. Mis töönimesel ikka teha jääb...

*

KONVERENTSIL oli juttu ka tõu-tervendamisest. Temperamendikalt esines üks esindaja, kes märkis:

— Kui juba tahetakse välistöölisi sisse tuua tõu-tervendamise otstarbel, siis võib võtta kaalumisele, kas nad tuuakse Poolast või mõnelt muhameedi-maalt.

— Pole viga, omal ajal oligi pool Eestit Poola valitsuse all. Eks nad arenda Eesti-Poola uut lähenemist.

*

KÖNE alla tuli ka endise Keskliidu juhatus tagandamise lugu:

— Keskliidu juhatus pidi likvideeritama, kuna ta töötas suurte võlgadega — oli antud ametlik seletus.

Keskliidu instruktor täiendas seda:

— Keskliidu juhatusel oli juba ligi 3000-kroonine võlg ülevõtmise ajal.

Sellele vastati:

— Keskliit ei ole kunagi tulnud liikmemaksudest saadava rahaga läbi. Puudu jääk kaeti mujalt saadavate summadega. Mis vahe on siis endise ja praeguse Keskliidu võlgade asjas? Endine Keskliidu juhatus muretses võlgade katteks raha omal jõul, praegune Keskliidu juhatus muretses raha nüüdsete ja tulevikus tekkivate võlgade katteks riigi eelarve korras.

*

ISEGI Brasiilia on kõmu täis Eesti põlevkivi asjadest. Töölisvanem Tois esitas sel puhul korraliku arupärimise:

— Kas teab valitsus, et Sao-Paolos olev Eesti vabariigi konsulaat on saatnud Brasiilia eestlasile ringküsimuse, kas keegi ei taha kodumaale sõita. Üleviimine Eestisse on prii, kuid tingimusel, et tagasisõitjad asuksid tööle põlevkivikaevandusisse.

Vastati: Ei tea.

*

ÜLDSE sellest põlevkivikaevandusest on juttu rohkesti. Iga kokkutuleku korral kõneldakse suurest tuhamäest ja selle mäe all asuvast tillukest koolimajast. Üks pool nõuab selle koolimaja äraviiimist, teine pool kin- nitab, et seda täidetakse kohe.

Agar mis alles veelgi seisavad, need

on: suur tuhamägi ja tilluke koolimaja. Oodatakse mäe liikumahakkamist.

*

JÄLLEGI tõsteti üles metallistide organiseerimise küsimus. Metalliste on Eestis paari tuhande ümber, aga organisatsioonis sada inimest. Milles on viga?

— Miks ei registreerita rauatöölise ühingu põhikirja — küsis keegi Krulli töölisvanem.

Küsimus on õigustatud: registreerimise puhul võiksid metallistid kujuneda tugevaks organisatsiooniks. See ei ole, teps, kasulik metallitööstureile ega olemasolevale organisatsioonile.

*

SENINI loodeti uue Keskliidu juhatus moodustamiseks kutsuda kokku kongress. Konverentsil anti vastus:

— Kongress ei tule enam kokku.

— Mis siis tuleb?

— Tuleb kokku ametiühingute poolt valitud asemikekogu, kes valib enda seast nõukogu ja juhatus.

— Miks asemikekogu, aga mitte kongress?

— Seepärast et kongressil on palju inimesi ja peetakse müütingut...

*

BÖRSISAALI eeskojas on kõva vaidlus kahe mehe vahel. Üks on töölisvanem, teine riigi seaduse silm erariietes.

— Ei mina maisileiba taha, sant süüa — seletab töölisvanem.

— Kuidas nii? Mina, näiteks, ei saa aru, et maisiga segatud leib oleks kõhule halb.

— Ei ole nii. Vaat', olin ühes talus Pärnumaal. Eks taluperemees mõtelnud — annab maisikliid sigadele süüa. Rukis kallis ja nii — segas vett ja mis seal veel maisiga kokku.

Siga nagu siga ikka lörpima. Lörbib kuni põhi kliidega käes. Võta näpust, edasi ei söö.

Kaastöölised!

Juhime tähelepanu sellele, et anonüümset kaastööd me kasutada ei saa. Seepärast palume „Tööliskoja Teatajale“ saadetak kaastöö varustada õige nimega. Muidugi jääb kaastöölise palvel tema nimi toimetuse saladuseks.

Toimetus.

Töötülide küsimusi

Praegu on töötülide hooaeg. Sel puhul pöördutakse rohkesti Tööliskoja poole mitmesuguste küsimustega töötülide läbiviimise kohta praeguse töötülide lahendamise seaduse kohaselt. Samuti palutakse selgitust nende vastuväidete puhul, mida tööandjad esitavad tööliste nõudmiste ümberlöökkamiseks. Alljärgnevalt toome selgitavaid märkmeid mõne seesuguse küsimuse kohta.

Töötüli alustamine. Töötülide lahendamise seaduse kohaselt peab olema töötüli alustamiseks tööliste üldkogu otsus. Seepärast on vajaline, et üldkogu otsuses oleksid täpselt fikseeritud 3 punkti:

1) Nõudmiste sisu. On soovitav palgatõusu täpsem liigitamine tööliikide või vähemalt töötasu suuruse järele. Seniste kogemuste kohaselt ei nõustu tööandja ega ka töötülide lahendamise komisjon ühtlase palgatõusuga, ütleme 5 senti igale töölisel. Kui on aga ette pandud täpsem kava, siis võib ehk sel alusel saavutada tööandjatega kokkuleppe. Muidu on oodata, et tõstetakse palgasumma teatud % võrra ja selle tõusu jaotamine tööliste vahel jäetakse tööandja hooleks.

2) Töötüli alustamine. Üldkogu otsuses peab olema selge sõnaga öeldud, et oma nõudmiste läbiviimiseks alustatakse töötüli. Kui see väljendus puudub, võidakse seda kasutada asjale käigu mitteandmiseks, kuna üldkogu otsuses polevat juttu töötülist, olgugi et sisuliselt on tegemist töötüliga.

3) Täieline volitus töölisnõukogule ja töölisvanemale kokkuleppe sõlmimiseks tööandjaga. Pole sugugi õige ega otstarbekohane, kui üldkogu võtab vastu otsuse, et töölisnõukogu ei tohi teha järeleandmisi ülesseatud nõudmistest. Olgu tööliste nõudmised nii õigustatud kui tahes, pole tavaliselt väljavaateid nende 100%-liseks läbiviimiseks. Mis on üldkogu säärase otsuse tulemuseks? Kokkuleppe ei tule toime ja asi läheb komisjoni sundotsustamisele. Sundotsus on aga halvem lahendus kui kokkuleppe.

Miks on kokkuleppe sundotsusest pa-

rem? Kahel põhjusel. Esiteks võib kokkuleppe puhul saada kätte täpsemalt liigitatud palgatõusu, nii et igal töölisel on kindel teadmine, kui palju ta kokkuleppe põhjal peab juure saama. Sundotsuse korral tuleb aga, nagu eelpool märgitud, palgasumma pausaltõus nii ja nii palju %, mis jagatakse tööliste vahel tööandja äranägemise järgi, kusjuures tööandja peab ainult ära kuulama töölisnõukogu arvamust, kuid ei tarvitse sellega arvestada. Kuna tööliste arv ja tööhulk on muutlik, ja selletõttu kogu aeg muutub ka palgasumma, pole tegelikult võimalik kontrollida, kas palku on tõstetud komisjoni otsuse kohaselt või mitte. Seepärast on töölistel sundotsusest tavaliselt vähe kasu.

Teiseks kustub sundotsus tähtaja möödudes ja tööandja käed on vabad palgade alandamiseks. Kui aga saavutatakse komisjonis poolte vahel kokkulepe, on sel kollektiivlepingu jõud ja see kehtib määramata ajani kahekuise ülesütleamise tähtajaga.

Elatusmaksumus ja palgad. Mõned tööandjad väidavad palganõudmiste puhul, et elatusmaksumus polevat tõusnud kuigi tunduval määral. Muidugi teab iga tööline, kui valus on temale hindade tõus viimasel kahel aastal. Kuid ka ametlikud andmed ei näita nii väikest tõusu, nagu see ehk meeldiks tööandjaile. 1935. a. ja 1937. a. aprillikuude indeksite vahe on 18,5%. (Andmed maikuu kohta selle nr. toimetamise ajal veel puuduvad.) Kuna vahepeal on tõusnud leiva hind, samuti tõsteti ka riide ja jalatsite hindu, peab kujunema juunikuude indeksite vahe kindlasti suuremaks kui 20%.

On täiesti põhjendamatu võrrelda elatusmaksumust ainult ühe aasta piirides. Majandusliku tõusu ajal ei tohi väheneda rahva ostujõud — see algtoode nõuab, et palgade parandamine peab sündima vähemalt selles ulatuses, nagu on ametlikel andmeil kerkinud majandusliku tõusu ajal hinnad, s. o. hinnatõusu algusest saadik 1935. a.

See palgatõus, mis eelmisel aastal saavutati, ei tohi aga siin olla nime-

tatav. Tööline peab ju saama ka kasu majanduslikust tõusust, — see on liig väike troost, kui ta saab palgalisa vaid sel määral, millisel on tõusnud hinnad. Eelmiste aastate palgatõus, mis jäi

10% piiridesse, peab olema selleks, et töölise elutase kas või natuke paraneks; elatusmaksumust tuleb aga tasakaalustada palgatõusuga täielikult, s. o. vähemalt 20%.

Tööõiguse arengu suundadest, eriti Eestis *)

Ilmar Rebane

Kutseühingu sellane mõiste on aluseks, millel rajaneb kutsekollektiivi tööõigus. Seadus määrab ainult selle tööõiguse sisulise ulatuse ja saavutamise vormi, kuna kutsekollektiivide tööõiguse sisu, see on aga töösuhte üldise sisu, määrab juba kutsekollektiivide kaastöömehel loodud lepinguline õigus — tariifileping. Mõlemad — kutseühing ja tariifileping — on sedavõrd lahutamatu seotud, et üks teiseta kaotab mõtte ja tähenduse.

Tariifileping on tööõiguslik norm, tõeline õigus, mis oma tähendusest pole vähem riiklikust seadusest.

Tariifileping on tööliste kutsekollektiivi ja tööandja või tööandjate kutsekollektiivi vahel sõlmitud normileping. Järelikult tariifileping ei ole eraõiguslik kokkulepe, vaid töö üldnorm, mis määrab üksikute töölepingute sisu. Sellasena tariifileping on töönorm. Teiselt poolt tariifileping on üldnorm, mis laiendab oma mõju mitte ainult üksikuile töölepinguile, vaid kõigile teatava liigi töölepinguile.

Tariifilepingutega taotellakse töösuhte sellast korraldust, mis suunduks töörahva sotsiaalsele vabadusele, kus sõltuvussuhe kahaneks miinimumini ja piirduks vaid direktsoonivõimuga töö tehnilisel sooritamisel.

Tariifilepingu sõlmimiseks on võimelised vaid kutseühingud eespoolsetes mõttes, ainult nemad evivad tariifivõimet. Tariifilepingu sisuks on üldiselt kõik need tööliste ja tööandja vahelised õigused ja kohustused, mis võivad olla üksikult ka iga töölepingu aineks.

Tariifileping, olles tõsine õigus ja kuuludes avalikõiguse valdkonda, evib seadustele võrdse toime. Tariifilepin-

gu sundiv toime seisab selles, et ta tühistab põhimõtteliselt kõik need üksiku töölepingu eeskirjad, mis käivad vastu tema eeskirjadele. Tariifilepingu vahenditult toime seisab selles, et tariifilepingu eeskirjad astuvad vahenditult üksiku töölepingu tühistatud eeskirjade asemele.

Tariifileping säilitab oma kehtivuse tema lõppemiseni või lõpetamiseni. Aga pärast sedagi tariifileping avaldab teatavat kaudset järeldoimet, sedavõrd, kuivõrd ta on tunginud üksiku töölepingu sisusse. See järeldoime lõpeb alles üksiku töölepingu lõppemise või lõpetamisega.

Tariifilepingute saavutamisele kutseühingud sammuvad mitmekesiste võitlusvahendite rakendamise kaudu. Need vahendid on streik mitmesugustes kujudes, boikott ja sabotaaž.

Kõik need võitlusvahendid on lahutamatu seotud kutseühingutega ja ülekalduvalt suunduvad tariifilepingute sõlmimisele. Nende võitlusvahendite puudumisel nii üks kui teine on praktiliselt vähe tähtsad.

Streigiks nimetatakse tööliste kollektiivset tööst loobumist, sihiga kaitsta oma õigusi ja huve tööandjate vastu. Kollektiivse tööõiguse arenguga, kutseühingute ja tariifilepingute tunnustamisega streik üldpõhimõtteliselt on saanud lubatavaks. Riigivõim teoreetiliselt on streikide puhul neutraalne, erapooletu. Tööliste kutsekollektiivide tunnustamine paratamatult peab viima välja ka nende sihtide saavutamiseks kollektiivsete sõltuvussuhendite, millest tähtsaim on streik, lubamisele.

Boikoti all mõistetakse loobumist isiklikust suhtlemisest asutuste ja isikutega ning vastavate käitiste saaduste ja toodete tarvitamisest. Ka boikoti

*) Algs „T. T.“ nr. 5/1937.

mõiste kuulub kollektiivse tööõiguse ja mitte tsiviil- või kaubandusõiguse valdkonda.

Sabotaazi ali mõistetakse vahendeid, mis on sihitud käitise majandusliku aluse vastu. Sabotaaz meil ei ole lubatud.

Juhul, kui tööliste kutsekollektiivid eelmiste vahendite kaudu ei saavuta tariifilepinguid või kui töötüli muutub äärmiselt pikaidaseks ja rahvamajandusele hävitavaks, astub töötüli riigivõim, luues vormi töötülide lahendamiseks. Riiklik võim toimib siin põhimõtteliselt abistajana, püüdes luua korda ja protseduuri, milles tööliste kollektiiv võiks tööandjatega saavutada kokkuleppe tariifilepingu näol. Riigivõimu vaheleastumine töötüli kollektiivse tööõiguse seisundilt ei saa kunagi tähendada küsimuse otsustamise ja lahendamise ülekandumist riigivõimule, vaid üksi eelduste loomist tariifilepingu sõlmimiseks. Sellane vahenduse põhimõte viib lõpule kollektiivse tööõiguse süsteemi ja on viimseks vahendiks tööliste ja tööandjate tööõigusloomingu ketis. Sundvahenduse põhimõte, kus riigivõim ise astub otsustava tegurina esile, ulatub välja kollektiivse ja ühiskondlike jõudude endi poolt loodud tööõiguse raamidest. Ta kannab endas kõiki puhtriikiiku tööõigusloomingu pahesid.

Eesti tööõiguse areng on liikunud ainult osalt kollektiivse tööõiguse väljaarendamise suunas ja on selle tõttu jäänud poolikuks ja mitteküllaldaseks. Ainult osa kollektiivse, kutseühingute poolt kantud tööõiguse lülisid on meil leidnud tunnustamist, kuna osa mõisteliselt ja süsteemilt siia kuuluvaid elemente on välja lülitatud.

Eestis on tariifilepingute õigus vastav kollektiivse tööõiguse süsteemile. Sellele vastav on ka kutseühingute õigus. Selle edaspidist arengut on aga raske ette näha, sest kutseühingute õigus on praegu reformi ajajärgus. Ouliselt piiratud on aga töötülide, eriti streigi, õigus ja sellega on võetud alus kollektiivse tööõiguse ja tariifilepingute süsteemi kaudu autonoomselt loodud töö üldnormide väljarendamiseks. Veel enam, kehtivas töötüliõiguses on ras-

kuspunkt ekslikult asetatud käitiskollektiividele ja neile on otsustav osa antud ka töötülide lahendamise õiguses. Sellega leiame Eestis ainult kollektiivse tööõiguse algeid, mille süsteem ei ole sugugi ühtlaselt üles ehitatud, käitise ja kutsekollektiivide osade segipaikumise tõttu. Kollektiivse tööõiguse arengut raskendab aga veelgi kehtiv töötülide sundvahendus.

Tööõigus, et täita oma ühiskondliku ülesannet, peab edaspidiselt meilgi liikuma kollektiivse tööõiguse alustel. Tööliskonna ülesandeks jääb seda arengut suunata neile teedele.

Tööliste käitiskollektiivide poolt kantud tööõigus rajaneb käitiste tööliskondadel ja käitisesindustel (tööliskogude, tööisvanem). Käitiskollektiivide poolt loodud tööõiguse avaldumisvormiks on käitisleping.

Ka käitisleping on normileping, olles üks kollektiivlepingute liike, kuid võrnatult vähema tähenduse ja ulatusega kui tariifileping.

Varemalt käitis oli täieliselt võimuvahekorras järgnev mõiste, mis eeldas tööliste täielist sõltuvust tööandjast. Kutsekollektiivide poolt kantud tööõiguse arenguga, mis suundub sellase sõltuvuse vähendamisele, muundub ka käitise mõiste enam organisatsiooniliseks suhteks, milles tööliskond teatab teatavat võrdsust, vähimalt kaasaotsustavat osa tööandja kõrval. See toob endaga kaasa sellaste käitisorganisatsiooniliste suhete määramise käitislepingu kaudu, milline sõlmitakse mõlema poole vahel.

Käitise tunnustamisel organisatsiooniliseks suhteks, see järgneb aga käitisesinduse tunnustamisest, tuleb tunnustada ka käitislepingut, seniste ühekülgsede sisekorra määruste asemel.

Järelikult, käitisorganisatsioon ja käitisleping mõisteliselt rajanevad laiemale ning avaramale kutsekollektiivile ja selle poolt arendatud õigusele.

Eesti tööõiguse areng ei ole siingi liikunud sirgjooneliselt. Ühelt poolt käitislepingud meil on antud ainult algates (n. kokkulepped lõunavaheaja kohta), kuna käitislepingu sisekorra määruste asendajatena pole veel tunnusta-

tud. Kollektiivse tööõiguse seisundilt peab aga areng viima sinna. Teiselt poolt käitislepingud, nagu toonitatud, on meil üle koormatud tariifilepingute elementidega. Seega Eesti tööõigus püüab lülitada välja ja ületada asjatult kollektiivse tööõiguse süsteemi, arengu skeemi ja alussambaid.

Taotelles kollektiivse tööõiguse väljaarendamist sirgel kujul asetatakse esirinda tööõiguses ühiskondlik moment,

töötav inimene. Kollektiivide ja eriti avarate ja vabade kutsekollektiivide kaudu korraldatud, tööandja ja tööliste organisatsioonilisi suhteid arvestav tööõigus loob eeldused käitiste maksimaalseks tootlikkuseks, tööliste tarvete rahuldamiseks ja kõigi õiglaseks osa- saamiseks saadustest. Sellane tööõigus, vähendades minimaalsuseni tööliste sõltuvust, on rahuõigus, ühiskondliku organisatsiooni rahuõigus.

Uusi sotsiaalseadusi Eestis

Tehnilisil põhjusil kõigil nädalapäevadel ööd ja päevad vahetpidamata kestvate tööde nimekirja (RT 71 — 1931, 3 — 1932, 53 — 1932, 5 — 1933, 26 — 1933, 55 — 1933, 36 — 1934 ja 79 — 1935) täiendatakse punktiga, mille järgi kuulub sellaste tööde liiki piimatööstuses piimapulbri valmistamine piserdamise teel, n.-n. Krause menetlus (RT 29 — 1937. a.)

Seltskondlikes huvides elanike tarviduste rahuldamiseks tehtavate tööde nimekiri, mille jätkamine on lubatud pärast kella 12 päeval suurte pühade laupäeval (RT 38 — 1937).

Nimekirja järgi lubatakse sotsiaalministri poolt töötada vaikselt laupäeval, jõulu-laupäeval, vanal-aastal (31. detsembril), nelipüha laupäeval ja võidupüha laupäeval kuni kella 14 kauplusis, välja arvatud toiduainete-kauplused linna administratiivpiires ja kondiitritööstusis; kuni kella 16 veskites väljaspool linna administratiivpiire; kuni kella 17 kauplusis väljaspool linna administratiivpiire, toiduainetekauplusis linna administratiivpiires, riiete kiirpressimis- ning puhastamiskäitises ja juukselõikamis- ja habemeajamiskäitises; kuni kella 21 saunades; kuni kella 22 söögimajades, restoranides ja kohvikuis; piiramatult võib töötada majateenistuses, võõrastemajades, pansionides ja nendega seotud elinlaudades, raudteejaamades ja rongieinlaudades ja kioskites, haigeravilais ning varjupaikades.

Erandina võib töötada piiramatult võidupüha laupäeval ja vanal-aastal teatris, kinodes, restoranides, kohvikuis ja teistes lõbus- tuskohtades ja nelipüha laupäeval restoranides ja kohvikuis. Nimekiri säilitab üldiselt senise korra.

Riigiteenijate, tööliste ja õppejõudude haiguskindlustuse seadus (RT 41 — 1937)

hakkas maksma 1. juunist ja sellega kaotasid maksvuse endised ajutise kodukorra määrused valitsusasutuses töötavate ametnike ja tööliste haiguse korral kindlustamise kohta ühes kõigi muudatuste ja täiendustega. Uue seaduse järgi kindlustatakse haiguse vastu kõik riigiteenijad ja töölised, riigiasutuste ja ettevõtete teenistuses olevad isikud, avalike õppeasutuste ja ka nende õigustega erakoolide õppejõud, kes vähimalt 50% normaaltundide arvust annavad, kaitseliidu koosseisus teenivad riigiteenijad, eriseaduste, -määruste või

korralduste alusel töötanud riigiasutuste ja ettevõtete teenijad ja töölised. Kindlustuse kandjaks on asutus või ettevõtte, kus kindlustatu töötab. Seaduse alla kuulumise ooteajaks on 7 päeva, kuna tööõnnetuste vastu on kõik eelnimetatud isikud kindlustatud alates esimesest teenistusse astumise päevast.

Uue seaduse alla ei kuulu sõjaväe haiguskindlustuse seadusega kindlustatud isikud; valitsuse määramisel kõrvaltöökse loetud aladel töötavad; need, kes erateenijate ja -töölisega ühtlasil aluseil juba kuuluvad haiguskindlustuse alla ja hädaabitööde töölised, kusjuures vabariigi valitsusel on siiski õigus ka viimaseid ühes nende perekonnaliikmetega arvata haiguskindlustuse alla, tarbekorral vähendatud abistamisnormidega.

Haiguskindlustuse alla kuuluvad ka perekonnaliikmed, s. o. naine, mees, töövõimetuna elades naise ülalpidamisel, seaduslikud, adopteeritud, legitimeeritud, eelmisest abielust sündinud lapsed ja naiskindlustatu vallaslapsed kuni 18 aasta vanuseni või vanusest hoolimata, kui nad on töövõimetud. Töövõimetuks loetakse isik, kes on vähimalt 60% tööjõust kaotanud. Lapsed kuuluvad haiguskindlustuse alla ka siis, kui ainult naine on kindlustatud või kui üks abikaasadest on erateenistuses. Lahus-elavate vanemate puhul on lastel õigus haiguskindlustusele selle vanema järele, kes on kindlustatud, või kui mõlemad on kindlustatud, siis selle järele, kelle juures ta asub.

Kindlustatuile võimaldatakse ravi, sünnitusabi, haigusraha, ühekordset toetusraha, naiskindlustatule sünnituse puhul palga edasimaksimist ja kindlustatu surma korral palga maksimist tema perekonnaliikmeile. Palkade arvutamisel võetakse aluseks ainult kindlustatu rahapalk, kuna mitmesuguseid lisatasusid ei arvestata. Selle tõttu kujunevad abistusnormid madalamaks kui need võiksid tegelikult olla. K.-o. seaduse alusel põhjendavate nõuete esitamiseks on üheaastane tähtaeg, arvates nõudeõiguse tekkimise päevast.

Kindlustatule antakse ravi ja ravimeid kodu ja raviasutuses, samuti tasutakse sõidukulud. Ravi võimaldatakse, kui haigus ei takista teenistuskohuste täitmist, kuni haige on kindlustuskandja teenistuses, kui haigus takistab teenistuskohuste täitmist, siis maksimaal-

selt 26 nädalat või korduvalt juhtumeil 30 nädalat kalendri-aasta jooksul. Ravi perekonnaliikmeile võimaldatakse kodus ja ravi ja juures, kuni kindlustatu on kindlustuskandja teenistuses, kuid ravilais maksimaalselt 13 nädalat ülalpidamisega, korduvalt juhtumeil 20 nädalat aastas. Kindlustatuil ja nende perekonnaliikmeil on õigus — esimesil vastavalt 26- ja viimaseil 13-nädalalisele — ravile ka siis, kui nad töölt vabastatakse, kuid haigestusid enne lahkumist. Nakkushaiguste puhul võib ravimine arsti korraldusel kesta eeltoodud tähtaegadest kauem, kuni haigus pole nakkav, kuid mitte üle 26 nädala — siis maksimaalselt 52 nädalat võib saada nakkushaiguste ravi. Teenistuskohuste täitmisest ja nakkushaiguste vastu võitlusest tingitud haavade ja vigastuste puhul antakse ravi kuni töövõime tagasisaamiseni või töövõime kaotuse alaliseks tunnistamise päevani. Sotsiaalminister võib teatud patenditud ravimite tarvitamist kindlustuskandja kulul piirata.

Arstiabi antakse tasuta esimese abi, äkiliste haigestumiste ja 12 päeva sünnituse juhtumeil, teenistuskohuste täitmisest või nakkushaiguste vastu võitlumisest saadud haavade ja vigastuste puhul, samuti võimaldatakse eeltoodud juhtumeil tasuta ravimeid, sidumisabinõusid ja muid ravivahendeid.

Peale eelnimetatud juhtumite tuleb tasuta kindlustatul osaliselt ravikuludid, vastavalt palgaklassile. Osalise tasu eest ravisaajad jaotatakse 3 liiki: 80 kr., 80—140 kr. ja üle 140 kr. kuus saajad. Vastavalt eelolevale liigitusele maksavad ravisaajad 35, 45 ja 55% ravimeist (s. o. kõrgemapalgalisel maksavad enam), ambulatoorsel, kodus, arsti, hambaarsti ja masseeri ja juures ravimisel; alla 3-a. laste ja 7. raseduskuust rasedate ravimisel ambulatooriumis, haige kodus ja arsti juures maksab kindlustatu vastavalt palgale 15%, 25% või 35%, raviasutuses ravimisel madalam klassis 15, 25 või 35%, sellest järgnevas kõrgemas klassis 35, 45 ja 55%. Tiisikuse ravimisel raviasutuses kõigis liikides maksetakse madalaimas klassis 15% ja sellele järgnevas kõrgemas klassis 35%.

Haigusraha maksetakse teenistuskohustuse täitmisel saadud haiguste puhul kuupalga suuruses kuus, muil juhtumeil 2 esimese kuu jooksul täiskuupalk ja järgmiste kuude jooksul $\frac{2}{3}$ kuupalka. Haigusraha haiguse ajal, mis takistab töötamist, maksetakse edasi kuni 26 nädalani, korduvalt haigestumisel 30 nädalat aastas. Naturaaltasu või sellele vastavat rahalist tasu ja lasteabiraha maksetakse haiguse ajal täiel määral edasi. Seadus sisaldab lähemaid määratlusi abiraha maksmise kohta.

Naiskindlustatud võivad töölt lahkuda 4 nädalat enne sünnitamist ja puududa 6 nädalat pärast sünnitamist ning 12 nädalat pärast sünnitamist võivad nad puududa töölt

2 tundi päevas lapse imetamiseks ja järgneva 14 nädala jooksul $1\frac{1}{2}$ tundi. Eeltoodud põhjusel töölt puudumise aja eest maksetakse edasi täispalk. Ühekordset toetusraha maksetakse kindlustatud sünnitajale või kindlustatule, kelle naine sünnitas, kuupalgalisile $\frac{3}{4}$ kuupalgast, teistele 20-kordne päevapalk, kuid mitte alla 50 kr. Matuseraha maksetakse kindlustatu surma puhul ühe kuupalga suuruses ja perekonnaliikme surma puhul $\frac{1}{2}$ kuupalga suuruses, kuid kummalgi juhul mitte alla 30 kr. Surnult sündinud lapse pealt antakse kindlustatule matuseraha täiel määral, kuid sünnitusraha pooles suuruses.

Kindlustatu surma korral saavad perekonnaliikmed, kui kindlustatu on olnud teenistuses alla kuu kuu, ühe kuu palga; kui on olnud teenistuses 6 või üle 6 kuu, siis 2 kuupalga suuruses. Pealeselle sisaldab seadus üksikasjalisi määratlusi toetuste ja pensiooni või arstliku komisjoni tegevuse kohta. Haigestumisest, sünnitamisest ja tööõnnetusist tuleb kohe teatada tööde juhatajale, mille järele koostatakse akt.

Teenistuse huvides välismaal viibivad kindlustatud käivad välisteenistuse seaduses ettenähtud haiguskindlustuse alla.

Ravi- ja sünnitusabikulud, samuti sünnitus- ja matuseraha tasutakse endise õiguse alusel, kui ravi lõppes või kui sünnitus- või surmajuhtum leidis aset enne käesoleva seaduse jõustumist.

Muu haiguskindlustuse andmine toimub alates 1. juunist 1937. käesoleva seaduse alusel, selle erandiga, et raviasutuses võimaldatakse ravimist kuni 1. augustini 1937. ka sel juhul, kui käesoleva seaduse järgi kindlustatul või viimase perekonnaliikmel ravimisaeg raviasutustes lõpeks, kuid endise õiguse alusel see temal veel edasi kestaks.

Üheksateistkümnenda rahvusvahelise töökonverentsi poolt vastu võetud igasugustes kaevandustes maa-alustel töödel naiste tööjõu kasutamise kohta käiva konventsiooni eelnõu (nr. 45) kinnitamise seadus. (RT 42—1937.)

Riigivanema dekreediga kinnitati 7. mail s. a. eelmainitud konventsiooni, mis võeti vastu XIX töökonverentsil 1935. a. ja mille järele ühtki naissoost isikut, hoolimata vanusest, ei tohi rakendada maa-alustele töödele kaevandustes. Sellest keelust võiakse teha erandeid juhtivate naisisikute suhtes, kes ei tee kehalist tööd, kes seisavad sanitaar- ja sotsiaalteenistuses, kes õpinguliseks otstarbeks on kohustatud tegema praktilisi töid maa-alustes osades kutseliseks ettevalmistuseks. Seaduse suurema osa moodustavad üldtuntud artiklid, mis käsitlevad konventsiooni ratifitseerimist ja sellest lahtitulemist ning tööorganisatsiooni menetlust konventsiooni kehtivusel.

Lugege ja levitage

„TOOLISKOJA TEATAJAT“

Ringvaade Tööliskoja tegevusest

Koja tegevusaruanne 1936 37. a.

kinnitati koja üldkoosolekul 22. mail s. a. järgmisel kujul:

1. Tööliskoda on koostanud üksikasjalised parandusettepanekud järgmiste seadusekohavõtmiseks saadetud eelnõude kohta: haiguskindlustuse seadus, palgalise puhkeaja seadus, tööborside seadus, uus tsiviilseadustik, kutsehariduslike õppeasutuste seadus, kalapüügi seadus, kalurite õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seadus j. m.

Töötülide lahendamise seaduse muutmiseks on koja poolt koostatud täieline seaduseelnõu.

2. Oma algatusel on kojast väljatöötamisel olnud Tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste (töölisvanemate) seaduse eelnõu, parandusettepanekud Meistrite, õppinud töölise ja tööstusõpilaste seaduse muutmiseks ja Kutsevaliku nõuande seaduse eelnõu.

Vabariigi valitsusele ja vastavale ministeeriumele on esitatud märgukirjad järgmiste küsimuste kohta: iürihindade tõus, elatusmaksumuse tõus, välistöölise sissetoomine, kutsühingute keskliidu tegevuse normaliseerimine, palgalise puhkeaja seaduse muutmise kiirustamine, haigete transpordi korraldamine, jookide töölise Meistrite, õppinud töölise ja tööstusõpilaste seaduse alla arvamine, tööborside tegevus ja väärnähtused Tallinna linna hädaabitöölise vallandamisel, Palgalise puhkeaja seaduse rakendamisel esinevate puuduste kõrvaldamine (puhkeaja tasu arvutamisel j. m.), Jõhvi mäekooli ületoomine, arsenaalitöölise haiguskindlustuse teostamine, töökaitse seaduste täitmise kindlustamine, omavalitsustöölise pensioniõiguslikeks tunnistamine, kelnerite palgaraamatu vorm, tulumaksuvaba tulu suurendamine, kodutöölise töökaitse, vangide töö piiramine, Tartu klaasivabriku sulgemise otsuse tühistamine j. m.

Valitsusasutuste juures on astunud samme vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustuse teostamise kiirendamiseks ja töölise perekonnaabiraha seaduse väljaandmiseks.

Riigi Statistika Keskbüroole on esitatud märgukiri sotsiaalstatistika puuduste kõrvaldamise asjus.

Pealeselle on vastavate asutuste juures astunud samme järgmiste küsimuste korraldamiseks: sadamatöölise keskmiste päevapalga normide kõrgendamine kinnitusametis, Tartu tööoskuseametis ilmsitunud väärnähtused, Võhma ja Tartu konservivabrikute sulgemine, odava trammisõidu võimaldamine töölisele Tallinna trammil, Tallinna Koidu tänava rajooni keldrikonterite sulgemine.

Tööinspektorite tähelepanu on korduvalt juhitud töökaitse seaduste rikkumisile.

3. Tasuta juriidilist nõuannet on töölise poolt kasutatud 186 korral. On selgitatud nõuande korraldamise võimalusi teistes linnades.

On püütud eriti olla abiks töölisnõukogude ja töölisvanemate valimiste korrapärasel teostamisel.

4. On jõutud kokkuleppele Tallinna Rahvaülikooliga ja Riigi Ringhäälinguga loengute korraldamise asjus. Haridusministeeriumi poolt koostatud vabariidustöö kava suhtes on koda asunud eitavale seisukohale.

5. Ühistegelise selgitustöö korraldamiseks on moodustatud vastav toimikond, koostatud esialgne töökava ja astunud kontakti ühistegeliste keskorganisatsioonidega koostöö asjus.

6. Alates jaanuarist ilmub üks kord kuus „Tööliskoja Teataja“, mille sisuks on: Tööliskoja seisukohtade valgustamine, ülevaade Tööliskoja tegevusest ja käitiste elust; kehtivate seaduste selgitamine ja juriidiline nõuande; informatsioon välismaade sotsiaalseaduseandlustest; majanduslik ringvaade. „Tööliskoja Teatajas“ nr. 1—3 on kokku 90 lhk. Tellijate arv 31. märtsil oli 996.

7. Koja esindajad tegutsesid järgmises asutuses: Rahvuskogu, Riigi majandusnõukogu, Töötülide lahendamise komisjon, Tariifinõukogu, Majandusloenduse komitee, Eesti Panga nõukogu, klaasitööstuse olukorra uurimise komisjon.

Koda astus samme esinduse saamiseks Genfi Rahvusvahelisele Töökonverentsile ja Konjunktuurinstitutsiooni. Haridusministeeriumi poolt on põhimõtteliselt tunnustatud, et koda peab määrama töölise esindajaid Tööoskuseametitesse ja Kutseoskuse Nõukokku.

8. Koja korraldusel on peetud 2 valijate koosolekut Tallinnas ja valijate koosolekuid Tartus, Narvas ja Pärnus. Koja kokkukutsel toimus Tallinna metallikäitiste töölisvanemate ja koja valijameeste konverents. Koja esindajad kõnelesid 16 käitiste ja kutsühingute koosolekul Tallinnas ja 10 koosolekul provintsis, ja nimelt: Pärnus, Kiviõlis, Sindis, Narvas, Jägalas, Küttejõus, Valgas, Kukrusel ja Võhmas.

9. Koja juures tegutsesid järgmised toimikonnad: a) sotsiaal-poliitiline toimikond, mis pidas 9 koosolekut, käsitelles 38 küsimust; b) töölisvanemate toimikond, mis pidas 4 koosolekut, käsitelles 10 küsimust; c) ühistegevustoimikond, mis pidas 2 koosolekut, käsitelles 4 küsimust.

10. Riigi Statistika Keskbüroo algatusel aitas koda kaasa töölisbühžettide uurimise

Informatsioon töötüldidest

saabub „Töölisk. Teataja“ toimetusse mõnikord hilinemisega. See on tingitud peamiselt sellest, et töölisnõukogude tähelepanu on seotud töötüldide juhtimisega ega leita iga kord aeg saata informatsiooni oma ajakir-

jale. Kuna ajalehtede andmed ei ole alati täpsed, oleks tungivalt soovitatav, et töötüldide puhul püüaksid töölisnõukogud ja töölisvanemad hoida Tööliskoda ja „T. T.“ kaudu kogu tööliskonda asjadega kursis.

korraldamisel. Tööturu ja tööolude uurimiseks oli koja valijate hulgas korraldatud põhjalik ankeet, millele on saabunud 128 vastust. On kogutud andmeid metallitöölise palgakade kohta.

Tööturu olukorra korraldamiseks on välja töötatud üksikasjalised seisukohad.

Koja üldkoosolekuid oli 4. Juhatuse koosolekuid 13, käsitletud küsimuste arv 192. Revisjonikomisjoni koosolekuid oli 3.

Koja kassaaruanne 1936/37. a.

kinnitati koja üldkoosolekul 22. mail s. a. Riigi toetuse osas kujunesid tulud ja kulud järgmiselt:

Tööliskoja 1936/37. a. rahaline aruanne.

Tulud.		Kulud.	
Toetus	Kr. 7.000.—	Palgad	Kr. 1.800.—
		Sõidu- ja päevarahad	„ 1.600.—
		Inventar	„ 1.400.—
		Üür	„ 585.—
		Küte, valgustus, kor-	
		rashoid	„ 200.—
		Bürookulud, kantslei-	
		tarbed, telefon, post	„ 300.—
		Kirjandus	„ 66.—
		„Tööliskoja Teataja“	
		kulud	„ 650.—
		Ettenägemata kulud	„ 291.—
		Ülejääk	„ 108.—
			Kr. 6.892.—
			Kr. 7.000.—
	<u>Kr. 7.000.—</u>		<u>Kr. 7.000.—</u>

Koja muude sissetulekute osas, mis 1936/37. a. kinnitati aruande korras lisalearvena järgmisel kujul:

elarve koostamise ajal ei olnud ette nähtud, kin-

Tööliskoja 1936/37. a. lisalearve.

Tulud.		Kulud.	
Üürnikud	Kr. 140.—	Palgad	Kr. 7.50
„Tööliskoja Teataja“ tulud	„ 1.676.63	Sõidu- ja päevarahad	„ 336.81
% ja ettenägemata tulud	„ 2.19	Inventar	„ 59.06
		Küte, valgustus, korras-	
		hoid	„ 124.74
		Bürookulud, kantslei-	
		tarbed, telefon post	„ 139.36
		„Tööliskoja Teataja“	
		kulud	„ 816.75
		Ülejääk	„ 334.60
			Kr. 1.484.22
			Kr. 1.818.82
	<u>Kr. 1.818.82</u>		<u>Kr. 1.818.82</u>

Koja varade seis 31. märtsil 1937. a. kinnitati järgmiselt:

Tööliskoja varade seis 31. märtsil 1937. a.

Aktiva.		Passiva.	
Kassa	Kr. 1.77	Tagavarakapital	Kr. 1.757.78
Jooksev arve Tall. Tööliste Ühisp.	„ 3.20	Kreeditorid	„ 75.86
Vallasvara	„ 1.459.06	Üleminevad summad:	
Kirjandus	„ 66.—	„Tööliskoja Teataja“	Kr. 209.88
Deebitorid	„ 344.29	Pensioni kapit. maks	„ 25.80
Üleminevad summad (üüri ette-			„ 235.68
maks)	„ 195.—		
	<u>Kr. 2.069.32</u>		<u>Kr. 2.069.32</u>

Koja juhatus

on pidanud maikuu 2 koosolekut, kus päevakorras oli 26 küsimust.

Revisjonikomisjon

pidas oma koosoleku 21. mail, revideerides koja arvepidamist 1936/37. tegevusaastal, mis leiti olevat korras.

Ühistegelise selgitustöö

arendamiseks tööliste vahel on alates 1. juunist palgatud koja ühistegevusinstruktoriks H. Isküll.

Koja sotsiaalpoliitilised algatused.

Maikuu lõpul Tööliskoda esitas haridus-, majandus- ja sotsiaalministrile kolm seaduse-

andlikku ettepanekut ühes sellekohaste seletuskirjadega:

1) Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse muutmise ettepanekud. (Toodud „T. Teatajas“ nr. 3 lhk. 77, põhjendused J. Rebase kirjutus „Kutseoskus“, „T. Teataja“ nr 2 lhk. 41).

2) Tööturu komitee seaduse põhilaused.

Tööturu komitee koosneks vastavate ministriumide, kutsekodade, uurimis- ja õppeasutuste esindajaist ja tema ülesandeks oleks: tööjõu praeguse rakendusmäära selgitamine, majandusarengu võimaluste uurimine tööjõu varustuse seisukohalt ja majanduspoliitika plaanikindlusele kaasaaitamine vastavalt valituse juhistele; teiselt poolt: töövahetalituse järelevalve ja väljaarendamine ja kutselise ettevalmistuse õige suunamine juhiste andmisega Tööliskoja kutsevaliku nõuande talitusele.

3) Kutsevaliku nõuande seaduse põhilaused.

Kutsevaliku nõuande talitus asutatakse Tööliskoja juure ja nõuandetalituse nõuande oleks sunduslik kõigile isikule, kes sõlmivad tööstusõpilase õppelepingu. Sellase lepingu sõlmimine oleks aga sunduslik neile, kes töötavad MÕT seaduse alla arvatud kutsealadel ja kes ei ole meistrid ega õppinud töölised.

Kutsevaliku nõuande talituse ülesandeks oleks:

- 1) kutsevaliku nõuande,
- 2) kutsehariduslike teadmiste ja oskuste levitamine ja propageerimine,
- 3) tööturu olukorra uurimine sel määral, et seda võiks kasutada nõuandetoös.

Nõuande peab toimuma tasuta ja kulud kantama riigi eelarve korrast.

Puhkeajal antava hinnaalanduse asjus raudteel on mõnes käitise kontoris tekkinud arvamine, nagu peaks tunnistuse kehtivusaajaks olema tingimata 7 päeva. See arvamine on ekslik; esiteks kestab palgaline puh-

kus vähemalt 7 päeva, s. o. ta ta võib olla pikem; teiseks antakse tunnistus tariifinõukogu otsuse kohaselt käitise poolt palgalise puhkeaja seaduse põhjal lubatud puhkuse ajaks, s. o. kui puhkuse ajal tulevad ette pühad, nii et puhkuse tegelik kestus on näiteks 10 päeva, tuleb tunnistused välja anda kogu seks ajaks, sest puhkus kogu selles ulatuses on lubatud palgalise puhkeaja seaduse alusel.

Keerulisem on asi, kui puhkus ei ole palgaline, näit. käitise seisaku puhul, kus tööline on vaba mitu nädalat, saab aga palka vaid 7 päeva eest. Kui tema tunnistus kehtib vaid 7 päeva, piiratakse sellega tema võimalusi hinnaalanduse kasutamiseks, ilma et see oleks sisuliselt kuidagi õigustatud. Vormilistest takistustest saab üle, kui tariifinõukogu laiendab hinnaalanduse ka mittepalgalise puhkuse ajale. Tööliskoda pöörduski tariifinõukogu poole vastava ettepanekuga; ühtlasi astus ta teedeministri juures samme tariifinõukogu kiiremaks kokkukutsumiseks, kuna küsimus vajab peatselt lahendamist.

Tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määruse kava on sotsiaalministeeriumis valminud ja saadetud Tööliskojaile seisukohavõtmiseks.

Koja esindajad tööliste koosolekul. Koja esimees J. Kurvits kõneles Tallinna Trükitöölaliste Ühingu 20. a. juubeliaktusel 29. mail. Nõumik A. Renning kõneles 9. mail Raudteevalituse ehitusameti 1. ja 6. liini jaoskonna tööliste koosolekul teemal: „Tööliskonna majanduslikud päevamured“ ja 19. mail Narva Kalevimanufaktuuri tööliste üldkogu koosolekul samal teemal. Koja liige Saal kõneles 30. mail Mõisakülla raudteetöölaliste üldkogu koosolekul Tööliskoja tegevusest ja uutest seadustest. Koja liige Saar kõneles Sindi tekstiilvabrikute tööliste üldkogu koosolekul Tööliskoja tegevusest. J. Mihkels on kõneles koja ülesandele Kaevandustöölaliste ühingu kongressil 30. mail Kiviõlis teemal „Kutseühinguline kasvatustöö“.

Käitiste elu

Töötülid põlevkivitööstuses.

Esimeses Eesti Põlevkivitööstuses algas töötüli Kohtla-Järve ja Kukuruse erikogude sellekohasel otsusel; põhjuseks oli palgatöstmise nõudmine kuni 20% sellekohase täpse kava järgi, millega tööandja pole nõustunud. Asi oli antud lahendada töötülide lahendamise komisjoni; lepitusprotseduur ei annud tulemusi ja komisjon asus sundotsuse tegemisele. See oli: tõsta palgasumma 8%, kusjuures see jaotatakse tööliste vahel tööandja äranägemise järgi, ära kuulates töölisnõukogu arvamist. Sel teel saadud palgatõus ulatub keskmiselt kahe kroonini kuus.

Arvestades põlevkivitööstuses valitseva hea konjunktuuriga ja süveneva elukallidusega, lootsid töölised olulisemat vastutulekut komisjoni poolt. Nüüd pole neil komisjoni otsuse kinnitamise korral 6 kuu jooksul võimalik esineda uute palganõudmistega.

Töölised esitasid komisjoni otsuse vastu protesti.

Kiviõlis kestsid pikemat aega läbirääkimised palgaolude korraldamiseks, ilma et oleks alustatud töötüli. Töölise poolt esitati palgatöstmise nõudmine, millele järgnes pikk kauplemine vabriku valituse ja töölisnõukogu vahel. Tööandja poolt tehti mõningaid järeleandmisi, kuid kokkuleppele ei saadud. Kuuldavasti tõi tööandja oma seisukohtade põhjendamiseks ette, et konjunktuur põlevkivitööstuses polevatki nii hea. Et konjunktuur selles tööstusharus on vägagi hea, kinnitab ka majandusminister oma kõnedes. Samuti olevat tööandja väitnud, et 20% amortisatsioon ei ole sugugi erakorraline, s. o. et vabriku sisseseade kulub tüüsti ära viie aastaga!

Oleks soovitatav, et tööandjad asuksid edaspidi läbirääkimiste puhul töolistega enam ajalikele pinnale.

Pärnu sadamatöölise töötulis

jäi kokkulepe saavutamata. Komisjoni otsusega kohandati Pärnu palganormid nii, et need oleksid veidi tagapool Tallinna sadama normidest. Pealeselle on komisjon teinud otsuse ka töökorra tingimuste kohta. Neist tähtsam on uuendus registreerimiskorra alal: töökaardil peab olema tööandjate ja töölise segakomisjoni kontrollmärkus; komisjoni esimeheks on töökaitsese inspektor. Tööandja on kohustatud töölise esindajaid tööle võtma võimalikult esimeses järjekorras.

Schmidt ja Fröhlingi saeveskite töötulide arutamine on komisjonis pooleli. Töölise palgad on üüriselt alla surutud. — Fröhlingi saeveskis on näit. 23 senti tunniss. Mainitud veskid on seotud lepinguga: Fröhling — riigi metsatööstusega, Schmidt — riigikontrolli all oleva Järvakandi vabrikuga; vähempakkumisel olid tööandjad sunnitud nõustuma liig ebasoodsate tingimustega ja see avalduski palkades. Küsimus seisab nüüd peamiselt selles, kas võimaldatakse ettevõtjatele lepingu tingimuste kergendamist. Pole ju loomulik, et riigi ettevõtetel saavutavad profiiti töölise palkade allasurumise arvel.

Balti Puuvillavabrik.

Balti Puuvillavabriku töölise, eriti vanade töölise hulgas on sotsiaalministri seletused töölisvanemate ja valijameeste konverentsil sotsiaalse kindlustuse suhtes tekitanud pettumust, toonitatakse — et kas siis tõesti meid vanu tahetakse näha kaduvat, ilma et oma elu-aegse, 20—30 ja enam aastate töö tulemusena võiksime nimetada töö kaotamise korral tükkki leibagi omaks, mida ehk tuleb endasuguste juures käia palumas. Leiti, et tuleks leida ikkagi kõige enne tee praeguste vanade töölise inimvääriliseks abistamiseks, millise seaduse järele on praegu kitsendav vajadus, mis ei lase enam aastaid kalkuleerida, vaid nõuab kiiremat abistamist.

Käitise juhatusel poolt on tehtud lubadus töölisile, Lääne-Euroopa riikide eeskujul, vastavate summade laekudes, ehitada töö juure pesuruum, üleriie te jaoks vastavad hoiuruumid, ambulatooriumi elektri-, kõrguspäikese-seadeldis jne. Oleks ainult soovitatav, et kõik need asjad ja palju muud töölise elu ja tervise kaitsel teoks saaksid, kuna vastavaid summasid hea tahtmise juures tingimata leidub. Eriti oleks vajaline töölisile endi rahvamaja.

Käitise juhatusel poolt on esitatud töölisnõukogule sisekorra määruste § 3. ja 5. muudatus. Kahe vahetuse murdmise seni sündis esmaspäeviti, s. o. puhkepäev oli vahel, nüüd tahetakse teha nii, et töölise üleminek ühest vahetusest teise teostub iga nädala teisipäeval.

Kuna töölised on sellase uue vahetuse murdmise vastu, esitas töölisnõukogu protesti tööinspektorile.

Käitise töölisile võimaldatakse palgalist puhkust 20. kuni 30. juunini s. a., mõlemad kuupäevad kaasa arvatud, s. o. 7 tegelikku tööpäeva, ühes pühadega 11 päeva.

Töölisnõukogu vastava esilduse peale tea-

tas käitise juhatus, et töölisile puhkuse tasu arvestamisel võetakse aluseks 3 kuu teenistus.

A/s. A. M. Lutheri käitise töölise üldkoosolek.

9. mail s. a. peeti a/s. A. M. Lutheri käitise töölise üldkoosolek, millest võttis osa 487 töölist.

Aruandega tööseisukorrast vabrikus ja töölisnõukogu tegevusest esines töölisvanem R. Koppelman, mille ära kuulanut koosolek võttis vastu järgmised otsused:

a) Ei ole lubatav seesugune kord, kus iga meister saab käitise sisekorrast omamoodi aru ja seetõttu tekitab asjatuid arusaamatusi tööliskonnas, nagu see ilmselt kastijaoskonnas.

b) Koosolek naelutas kinni asjaolu, et Bedaux büroo juhataja ei ole seni ilmunud ja on ka praegu ära öelnud tulemast koosolekule aru andma ja selgitama Bedaux süsteemi.

Tööliskoja peasekretär Ilmar Rebane andis lühikese ülevaate koja tegevusest ja praegu seal käsil olevaist seaduse celnõudest.

Seejärele võeti vastu järgmised otsused:

a) Nõutakse töövoimetuse ja vanaduse vastu kindlustamise seaduse kiiret kehtimapanekut.

b) Erakäitise töölise perekonna-abiraha seadus tuleb kiire korras panna kehtima.

3) Võetakse seisukoht Bedaux süsteemi suhtes, mis on alati olnud kõvimate pähklikis tööliskonnale. Siin koosolek otsustas:

a) Bedaux süsteemi alla arvatud tööde puhul tuleb kanda palgaraamatusse Bedaux kategooriate tunnitasu, millistele tööline võidakse rakendada.

b) Bedaux süsteemi preemia B üksuste väljaarvestamise tabelid peavad tööinspektori poolt kinnitatud olema. Vastasel korral on käitise juhatusel alati võimalik neid muuta.

4) Palgalise puhkeaja tasu peab käitise maksma, tööstustöölise palgalise puhkeaja seaduse § 2 nimetatud puhkuse ja § 4 nimetatud pühade eest, celneva 3 kuu jooksul normaaltööajal teenitud tasu suuruses, jagatud päevade arvuga, mis tööline sel ajal töö on olnud.

Eespool tähendatud nõudmist mittetäitmise korral käitise valituse poolt otsustatakse töölise üldkoosolek kokku kutsuda töötuli algatamiseks.

Käsitöölised tahavad tööliskoda.

Tartu nahatöölise ja rätsepatöölise ning Viljandi jalanõudetöölise ametiühingute esindajad esitasid sotsiaalministriile märgukirja kodukäsitöölise Käsitööstuskoja alt Tööliskoja alla viimise asjus. Praegu maksva seaduse järgi kuuluvad kõik kodukäsitöölised, kes töötavad palgalise vahekorra alusel omas kodus. Käsitööstuskoja alla. Sellane olukord on tekitanud käsitöölise ringkondades nurnat, kuna nad pole iseseisvad töötajad ja nende huvid erinevad teravalt iseseisvaist käsitööstureist. Samuti tuleb neil tasuda Käsitööstuskoja maksu, mis arvestades kodukäsitöölise madalaid palku tundub raskena ja ülekohtusena. Samal ajal aga ei maksa tööstustöölised koja maksu.

Viljandi ja Tartu käsitöölise esindajad paluvad oma märgukirjas muuta Käsitööstuskoja ja Tööliskoja seadust ses mõttes, et tulevikus kuuluksid kõik käsitöölised, kes töötavad palgalise vahekorra alusel, Tööliskoja alla ja seni, kuni pole muudetud kodade seadusi, tuleks vabastada celnimetatud käsitöölised Käsitööstuskoja maksust. Selleks tuleks

käsitöölisel esitada tõendus Käsitööstuskoja juhatusele, millele on kirjutatud alla peale asjaosalise veel kaks kaastöölist.

Raudtee liinitöölise kutseühingu koosolek Tallinnas.

E. V. Raudtee, Tee- ja Ehituste kuu- ja päevatöölise kutseühingu juhatuse korraldusel peeti organiseerimiskuude puhul 9. mail s. a. Tallinnas Raudteelaste Kodu ruumes Ehitusameti 1. ja 6. liini jaoskonna töölise koosolek. Koosolekut juhatas J. Kivistik, protokolli Rikard.

Aruande kutseühingu juhatuse tegevusest ja palga ning puhkeaja küsimustest kandis ette E. Peterson. Kauemteeninud kuutöölise palku on tõstetud mõne krooni võrra teenistusvanusetasu tõstmise näol, kuna vähemteeninud kuutöölised on palgakõrgendusest hoopis ilma jäetud. Päevatöölise palku on vaid mõnes üksikus kohas tõstetud 1 sendi võrra tunnis ja Raudteevalitsuse poolt selleks varem antud lootustäratavad lubadused ei ole täitmist leidnud. Luhtuvat näib ka palgalise puhkeaja seaduse laiendamise liini päevatöölisele. Palkade küsimuse suhtes võeti vastu järgmised resolutsioonid:

1) Koosolek konstateerib, et riigiteenijate tasude parandamisel on jäetud tagaplaanile vähemapalgalised riigi kuutöölised, ja kuna viimaseid üha suurenev elukallidus kõige valusamalt puudutab, siis peab koosolek hädasti tarviliseks eriti just vähemapalgaliste riigiteenijate tasude tõstmist vastavalt elukalliduse tõsule.

2) Arvesse võttes, et raudtee päevatöölise palgad vähimalgi määral inimväärset äraelamist praeguse elukalliduse juures ei võimalda, tunnistab koosolek kiires korras vajaliseks raudtee päevatöölise palkade tõstmist vastavalt elukalliduse tõsule ja vähimalt mujal käitisis töölisele üldiselt maksetavaile palkadele.

Tööliiskonna majanduslikest päevamuredest refereeris Tööliiskoja nõunik A. Renning, kes jõudis tulemusele, et oma majanduslikku olukorda võivad ja saavad lõpuks töölised ainult ise parandada oma ühtlaste ja tugevate kutseorganisatsioonide kaudu.

Organiseerimise küsimusi ja ülesandeid organiseerimiskuuks selgitas A. Saul. Kõneleja märkis heameelega edu, mis on annud senini üritus organiseerimiskuu näol töölise koondumisele oma kutseorganisatsiooni.

Töökaitsest ja selle järelevalvest raudteel kõneles van.-tööinspektor J. Põllupüü. Kõnelejal esitati terve rida küsimusi töökaitse alal raudteel, milline ala jätab soovida. Juhi tähelepanu ka sellele, et senini puuduvad veel sisekorra määrused, millised oleksid pidanud olema juba 1. jaanuarist s. a. alates. Selles suhtes leidis vanem-tööinspektor, et raudteevalitsus ei olevat jõudnud veel neid määrusi koostada, ja sellest polevat ka töölisel mingit kahju.

Algatatud küsimuste all tehti teatavaks, et kutseühingu juhatuse korraldada juunikuus ekskursiooni Lähti.

Koosolekust osavõtt oli rohkearvuline.

Saul.

„Estokammi“ elust.

„Estokammi“ on töös 30 töölise. Praegu töötab vabrik ühes vahetuses, harukordadel rakendatakse töösse teine ja kolmas vahetus, kusjuures töölise üldarv on kõige rohkem 34 töölise.

Palgaolud on meestel 15—40 snt. tund, naistel 12—19 snt. tund. Meeste töötasu on tõusnud viimase kuu jooksul üksikuil, naistel on see vähenenud, kuna vanu töölise on vallandatud, üksikud on lahkunud omal soovil ja uusi on asemele võetud.

Töölisvanema valimised toimusid 20. jaanuaril ja 5. veebr. s. a. Selle aja jooksul on vabr. juhataja korduvalt püüdnud halvata töölisvanema tegevust.

14. apr. s. a. tahtis vabr. juhataja töölisvanemat paigutada alatisse öösisse vahetusse. Et see oli vastuolus töölepinguga, siis ei olnud see teostatav ja töölisvanemale üteldi töökoht üles 15. aprillil s. a. Põhjendus, et töölisvanema tööülesanded olid tööprotsessist välja lülitatud, ei pidanud paika, kuna teised sel alal töötajad töötavad edasi.

Kuna töölisvanemast sel teel lahti ei saadud, hakkas vabr. juhatuse töölised allkirju koguma töölisvanema volituste tühistamiseks, olles enne seda nii uusi kui ka vanu töölise mõjutanud allkirja andma, mida ka paljud olid sunnitud tegema, kartes töökohta kaotust. Ühenduses sellega vallandati mitmed töölised päevapealt. Selle järele kutsus vabr. juhataja töölise üldkogu koosoleku kokku, kus vabr. juhataja nõudmisel töölisvanema volitused tühistati. Et see oli vastuolus töölisvanemate seadusega, siis tööinspektor üldkogu koosoleku protokollile ei kinnitanud, sellega jäid töölisvanema volitused püsima. Nüüd otsib tööandja töölisvanemaga vaba kokkulepet volituste mahapanemise asjus. Kuna see ega teised võtted tööandja poolt pole annud soovitavaid tulemusi, istub praegu töölisvanem kodus ja ootab sündmuse edaspidist käiku, sest vabr. juhataja ei luba tal ilmuda tööruumidesse ega töölise hulka.

31. mail 1937. a. Tallinn.

Töölisvanem.
A. R.

Tallinna linna ettevõtteis.

Ehitusosakond. Töölise olukord on väga raske ja palgad on äärmiselt madalad praeguse kõrgekonjunktuuri ja elukalliduse ajastul. Talvekuudel peaaegu kõik töölised töötavad avalike töde palkade normide alusel. Suvekuudel maksetakse veidi enam, kuid enamuse palk on 22 senti tunnis.

Paljud tööd antakse vähempakkumisel alatevõtjatele, kes siis omakorda tahavad võimalikult rohkem teenida, ja nimelt töölise palkade arvel. Alatevõtja töölisel paljudel juhtudel puuduvad palgaraamatud, ei peeta töölise nimestikku ega palgalehti.

Tööde algamisest ja töölise tööle võtmisest ei teatata linna ettevõtete h.-kassale, mille alla tähendatud töölised kuuluvad. Ka h.-kassa makse ei tasuta kõigi töölise või paljude töde pealt üldse, või siis tasutakse väga korralt. On juhtumeid, kus töölise haigestumise tõttu on h.-kassale saanud teatavaks,

et vastava alaettevõtja juures tööline on töö-
tanud juba nädalaid, aga mingisuguseid teateid ei ole antud või on töö algus märgitud valesti.

Vastavate seaduste järgi on ettevõtte juhataja vastutav säärase korratuste eest ka alaettevõtjaile antud töödel, kuid ehitusosakonna vastutav juhataja ei näi seaduse nõudeist hoolivat.

H.-kassa on kõigist asjaoludest teatanud tööinspektorile ja palunud seadusliku korra jaluleseadmist, kuid tulemusi sel ei olnud.

Töölised küsivad, kes ja millal saab selles ettevõttes seadusliku korra maksma.

L i n n a a r u r p e s u m a j a s töötavad peamiselt naistöölised. Tööolud on rasked ja tervist rikkuvad, sest kogu päev tuleb töötada röske palava õhuga täidetud ruumides. Palgad on madalad — Kr. 50.— kuus 8-tunnilise tööpäeva juures. Needki palgad näivad ettevõtte juhatajale olevat kõrged, sest ta kavatses töölisi viia kuupalgalt tunnipalgale, mis juures ta on kõnelnud 19-sendilisest tunnitasust.

On olemas linnavalitsuse omaaegne otsus, kus naistöölise tunnitasuna on ette nähtud 25 senti tunnis ja raskematel töödel veidi rohkemgi. Linnavalitsus ei peaks lubama ettevõtte juhatajale kõrvale kalduda sellest otsusest, pealegi elukalliduse tõusu ajal.

L i n n a v a n a d e k o d u d e s on teenijate tööpäeva pikkus 10—12 tundi ja öövahetuses veelgi pikem. Puhkust antakse kaks nädalat, kuid asetäitjat ei võeta, nii et puhkusel olija töö peavad tegema tööolijad, mistõttu puhkuseaegadel töötamine muutub veelgi raskemaks.

Teenijad pöördusid T.O.T.T. üldühingu kaudu vastava osakonna linnanõuniku poole, et puhkuse aega pikendataks ühe kuu peale ja et võetaks asetäitjad puhkuseleijaile. Palve jäeti rahuldamata.

Odava hinnaga trammisõidu küsimus.

Koja poolt Tallinna Linnavalitsusele esitatud märgukirjale, milles nõuti, et enne kella 8-at müüdaks trammil odavaid (10 snt.) edas-tagasi sõidupileteid, tuli teatavasti eitav vastus. Koda ei jäänud sellega rahule ning koostas uue märgukirja, mis saadeti Tall. linnavalitsusele, linna volikogule ja volikogu rühmadele.

Uuesti esitatud märgukirjas koda veelkord eriti rõhutas odavate sõidupiletite müümise vajadust, kuna töölised suuremalt jaolt elavad linnaäärseis rajoones ja ei saa kasutada praegu kehtivat soodustust (enne kella 8-at ühekordne sõidupilet à 5 snt.) töölt tulekul ja öise vahetuse puhul. Ühtlasi on selge, et trammile tulude vähenemisi ei teki, vaid tulud tõusevad sõitjate arvu suurenemisega.

„Globuse“ käitises.

A.-s. „Globuse“ saapavabrikus on selgunud juba tänavusuvine tööseisaku pikkus, nimelt jääb tööstus remondi ja inventuuride tõttu seisma 30. juunil ja algab uuesti töö 2. augustil s. a. Uudiseks on see, et sel suvel ei anta töölisile lõpparvet, mida seni järjekindlalt on tehtud.

Praegu töötab vabrik juba pikemat aega

8-tunnilise tööpäevaga, missugune asjaolu la-
seb oletada teatavat paranemist tööstuse olukorras. Kuigi töö uuesti algamisel augustikuus on ette nähtud juhatus vastava teadaande puhul 6-tunniline tööaeg, võib olukord, vabriku vast. juhataja hra Rebase arvamise järgi, selleks ajaks muutuda.

26. juunil kell 14 peetakse a.-s. „Globuse“ saapavabriku tööliste üldkoosolek, milleks vastavaid samme on astunud, järgmise päevakorraga: 1) koosoleku rakendus, 2) ülevaade tööstuse juhatuse esindaja praegusest seisukorrast, 3) aruanne Tööliskoja tegevusest, Tööliskoja sekretär J. Rebane, 4) organiseerimisküsimusi ja 5) läbirääkimised.

50% hinnaalandusega puhkusele sõidu korraldusega ei saa hästi leppida. Vabriku juhatus teatas, et sõidupiletid on kõikidel töölisel maksvad 3.—11. juulini, kuid leidub ka neid, kes sel ajal ei saa mitte sõita, need peavad sõidust loobuma. Lõpuks jõuti siiski niikaugele, et igaüks, kes sõita soovib, teatab ette, mis aja peale kirjutada tunnistus.

Pärnu palgavõitluse keerises.

Hiljuti lõppes kolmes nahaparkimistööstuses palgatüli, kus töölised saavutasid 10—20% palgatõusu. Nüüd esinesid 20—35% palgakõrgendamise nõudmisega Schmidt'i ja Fröhlingi saeveski töölised. Koha peal kokkulepet ei saavutatud, nii et nõudmine läheb lahendamisele töötülide lahendamise komisjoni. Vylhuizeni saeveski töölised palganõudes saavutatakse arvatavasti kokkulepe koha peal. Kuuldavasti esitavad lähemal ajal ka teiste saeveskite töölised oma nõudmised tööandjaile.

Arvestades, et saeveskitöö Pärnus on ainult hooajaline, siis keskmine tunnihind, mis on vaevalt 25 senti, on tõesti väike.

Sadamatöölise palgatüli, mis algas juba kuu aega tagasi, pole ikka veel lõppenud. Senini oldi veel seotud 1934. a. maksmapandud lepinguga, nüüd aga öeldi lepingud üles ja esitati palgakõrgendamise nõue 10—20%. See väike töötasu tõstmise nõue hooaja tööst, kus pealegi tuleb tihti mitmeid päevi oodata laevade saabumist enne kui saab tööd, ei ole tõesti ülearune, kuid ettevõtjad on nõus vaid kuni 8% palku tõstmata. R.

Võhma eksporttapamajades

nurisevad töölised, et käitise juhatus püüab kõigi abinõudega likvideerida töölisnõukogu.

Nii vallandati nõukogu esimees hiljuti „töö vähenemise“ tagajärjel, olgugi et mainitud ai-
nukese puusepana 100 töölisega töötavas käitises oleks pidanud tööd jätkuma.

Vallandamise ja selle põhjuste kohta tegi tööinspektor vastava juurdluse. Loodetavasti see vallandamine tühistatakse.

Pärnu linna ehitusosakonna töödelt.

Töö käib täies hoos. Töölisi on 200 ümber. Oskustöölisest on tunda puudust ja sellest on tingitud ka mullusest kõrgemad palgad.

Puuseppadel on näiteks 27 sendi asemel 30 s. tunnis. Lihttöölisi on külluses ja palgad on endiselt meestel 25 ja naistel 17 senti tunnis.

Töölisnõukogu on ka palkade parandamise ettepanekutega esinenud linnavalitsusele, kuid need pole tähtmist leidnud. Üksikute tööliste palku on siiski tõstetud kuni 5 senti tunnis.

Aiandusosakonna juhataja leidis, et aiandusosakond kuulub põllumajanduse alla, ja on oma töölisnõukogu liikmele käsu annud nõukogust lahkuda. Töölisnõukogu ei saanud aga seda arvestada ja otsustas pöörduda töökaitses komisjari poole seletuse palumiseks. Selles osakonnas pole ka siamaani töölistele palga-ramatuid välja antud.

J. Helderi käitise

töölised Narvas pidasid 24. mail s. a. üldkoosoleku. Koos olid kõik 30 töölise.

Koja liige A. Mägi andis lühikese ülevaate Tööliskoja tegevusest ja luges ette töölisvanemate ja valijameeste üleriiklikul konverentsil 23. mail s. a. vastuvõetud resolutsioonid.

Koosolek leidis üksmeelselt, et ettelõetud resolutsioonid ja Tööliskoja tegevus vastab kõigiti tööliste soovidele.

Pärnu Tööliste Ühingu

ehitustööliste sektsiooni aasta-peakoosolek peeti 9. mail s. a. Tööliskodu ruumides Lõuna tän. 12. Koosolek, ära kuulunud Tartus peetud ehitustööliste ülemaalse konverentsi saadikute aruande, ühines vastuvõetud otsustega. Aasta aruanne ja eelarve võeti vastu ühel häälel. Liikmemaksu kõrgendus 1,50-lt 3,00 kr. sai mõningate arvustuste osaliseks, kuid võeti siiski vastu suure hääleteenamusega.

Pärnus, 16. mail 1937.

L. J.

Sindi Tekstiilvabrikute Ühisus.

Sindi Tekstiilvabrikute Ühisuse töölised üldkogu koosolek peeti neljapäeval, 27. mail. Koosolekule oli ilmunud 830 käitises töötavast töölisest 437 töölise. Koosoleku avas nõukogu esimees Aug. Tamm. Juhatajaks valiti tööline Ev. Sarapik. Protokollkirjutajaks Tööliskoja liige Ed. Saar. Koosolekul esines referaadiga Eesti Tekstiiltööliste Ühingu sekretär Boris Heisert, teemal „Tekstiiltööliste päevaküsimusi“. Ta rääkis käitistes ratsionaliseerimisest ja sellega seoses vanemate tööliste vallandamisest. Ka ühislepingu üle andis ta seletust ja tõi ette selle hüvesid. Lepingu kiiremaks maksmapanekuks oleks tingimata tarviline 100% tööliste organiseerimine Eesti Tekstiiltööliste Ühingu ümber. Ta teatas ka, et ühislepingu maksmapanekuks on astutud samme.

Põnevaimaks päevakorrapunktiks oli palgalisa nõudmise küsimus. Üksmeelselt rõhutati, et palku tuleb tõsta. Tehti mitmesuguseid ettepanekuid, kuid lõplikul kujul võeti vastu järgmine nõue: 1) töölised, kes teenivad Kr. 1.52—1.75 päevas, saaksid 20% lisa, 2) Kr. 1.76—2.00 15% lisa, 3) üle 2 krooni teenivad 10% lisa ja kõigile, kelle korter on väljaspool vabrikut, 10% lisa. Viimane nõue on tarviline, et vabriku valitsust mõjutada vabriku-korterite ehitamisele ja korraldamisele. Eelnimetatud palganõue võeti koosoleku poolt ühel häälel vastu ja ähvardati üldise tööseisakuga vabrikuvallitsuse

aitava otsuse puhul. Tööseisak algab 6 päeva möödumisel üldkogu otsuse teatamisest vabriku valitsusele. See sünnib õige pea. Tööliskoja poolt kokkukutsutud üleriikliku 5. töölisvanemate ja Tööliskoja valijameeste konverentsi resolutsioonid kandis ette Tööliskoja liige Ed. Saar. Koosolek ühines üksmeelselt nende resolutsioonidega. Aug. Tamm kandis ette tööinspektsiooni poolt korteriolude revideerimise tulemused.

Korteriolud Sindi 4. jsk. tööinspektsiooni uurimuste järele: 18. jaanuaril 1937. a. külastas härra sotsiaalminister Sindi vabrikut. Seoses tema käiguga hakkas töökaitses inspektsioon uurima Sindi Tekstiilvabrikus ja A.S. „Kreenbalti“ kirjudumise osakonnas töötavate tööliste korteriolusid Nüüd, 22. mail 1937. a., esitas tööinspektor A. Vardi korteriolude uurimisakti Sindi Tekstiilvabrikute töölisnõukogule.

Akti järgi ilmnes kaks korteri-tervishoidlikku pahet, ja nimelt: 1) niiskus ja 2) elanike liigne tihedus.

I. Enamus kasarmukortereid on tuba-köögid, kus pliitidel puuduvad aurukummid. Loomulik, et aur kontsentreerudes tekitab niiskust. Üheks suurimaks niiskusetekitajaks on aga kortereis pesupesemine. See aga ei ole tööliste süü. On nime järgi olemas tööliste pesuköök, kuid see on kütmata ruum ilma sooja ja ka külma veeta. Iga pesija peab ise endale vee soojendama. Talvel on pesemine seal peaaegu võimatu. Inspektori arvates tuleb vabr. valitsusel: 1) tööliste pesuköök varustada alatise sooja veega, 2) pliitidele teha aurukummid ja 3) kivikasarmute otsaseinad katta seestpoolt puuvoodriga.

II. Tuba-köök-korterid on akti andmeil väga väikese õhu mahuga ja neisse on paigutatud suured perekonnad, kuna tervishoiu reeglite järgi oleksid niisugused korterid vaevalt lubatavad ühele inimesele magamiseks. Siin leiab inspektor, et tuleks kaks niisugust korterit ühendada ja koridoridesse ehitada kapp-sahvrid.

Paljud Sindi töölised on väljaspool Sindi alevit korteris. Akti andmeil on neid 189. Väikeste korterite ühendamisest jääks ilma korterita 96 leibkonda ja vanade majade lammutamisel 36 leibkonda. Kokku 318 leibkonnal tuleks korterist puudus. Uurimisist on näha, et Sindi alev enam juure ei kasva. Peetakse tarviliseks Sindi-Pärnu vahel mootorrongi käimapanekut ning sõiduplaanide ühtlustamist vabriku töö alguse ja lõpu.

Pärnus muutuvad tööolud aasta-aastalt halvemaks saeveskite tegevuse vähenemise läbi ja vabanevad töölised leiaksid Sindi vabrikus tööd. Lõpuks on inspektor veel märkinud, et Sindi töölised elavad oma kortereis puhtalt.

Tööline.

Raudteetööliste üldkogu koosolekult Mõisakülas

30. mail 1937. a. peeti Raudteevalitsuse Ehitusameti 7. liini jaoskonna töölised üldkogu koosolek Mõisakülas. Koosolekule oli palutud ka käitise juhatajat või tema asemikku seletusi andma käitise ellu puutuvate küsimuste kohta, kuid mil-

legipärast polnud ilmunud ei käitise vastutavat juhatajat ega viimase asemikku. Ülevaate Tööliskoja tegevusest ja tähtsaimast muudatusist raudteetöölisesse puutuvaist uuemaist seadusist esitas Tööliskoja liige A. Saul. Põhjalikumalt leidis selgitamist ja arutelemist vastne Riigiteenijate ja tööliste haiguskindlustuse seadus Lunnistati, et see seadus, mis hakkas kehtima 1. juunil s. a., tõi terve rea paremusi ja soodustusi riigitöölise arstiabi korraldusisse, milliseid ka tööliste poolt ammuagsest juba oodati ja nõuti.

Uue töölisnõukogu valimiste läbiviimiseks valiti koosolekul valimiskomisjon, koosseisus E. Tammai, J. Krahy ja J. Soo. Valimised toimusid 14., 15. ja 16. juunil.

Töölisnõukogu tegevuse aruande esitas töölisnõukogu sekretär P. Keng, millest nähtus, et töölisnõukogu tegevus oli väga mitmekesine ja viljakas. Kõigist suurimaist üritusist ja keskorganisationsioonide poolt korraldatavatest üleriikliketest koosolekuist ja konverentsidest on töölisnõukogu aktiivselt võtnud osa. Esitatud aruanne võeti üksmeelselt vastu.

A. S.

Ulilast.

Ulila turbatööstuse artellitöölise streik lõppes. Ulila turbatööstuses lõpetasid artellitöölised 3½ päeva kestnud streigi ja asusid jälle tööle. Streik oli alustatud töötasu kõrgendamise nõudmise läbiviimiseks. Praegu areneb töö käitises normaalselt, kuna töötavad kõik 9 pressi 360 töölisega.

Nagu meile teatatakse, on streigi lõpetamiseks mõlemad pooled teinud järeleandmisi. Varemalt töölised nõudsid töötasu kõrgendamist kuni 11% võrra, nüüd aga on nad leppinud 6% töötasu tõstmisega.

Tartu ehitustöölised

kurdavad, et Tartus mõnes era-, aga ka riigiettevõttes ei võeta tööle perekonnainimesi, ja nimelt just neid, kel on palju alacalisi lapsi. Töötajatele-perekonnainimesele öeldakse, et miks võtta tööle neid ja maksa nende lastele abiraha, kui vallalisi inimesi on küllalt.

Tartu ehitustöölise palgad: lihttöölisel võrdne möödunud aastaga, 20—25 senti tund. Oskustöölise järele on nõudmine elavnenu ja ka palgad on tõusnud — nii maksetakse müürseppadele 45—60 s. tunnis.

Ehitustöölise olukorrast Kehras.

Läinud aasta sügisel asus majandusministeerium ehitama Kehra suurimat puuümbertöötamisfabrikut, et vältida metsaga spekulierimist Eestis.

Teiseks tõukeks olevat olnud tahe puumassi ümbertöötamiseks majanduslikul teel kodumaal ja valmisfabrikaadina või poolvalmisfabrikaadina eksporteerimiseks välismaile ja, kolmandaks, et anda tööd töötuile kodanikele omal maal.

See riiklik ettevõtte ristiti a/ü. ümber, kus riik 51% aktsiate peremehena figureerib. Nüüd muudeti ka hoonete püstitamine eraettevõtteks. Tööd anti eraettevõttele härradele Edenberg'idele kokkulepitud hinnaga läbiviimiseks, nimelt fabriku hooned, kuna elumajad püstitakse majanduslikul teel.

Praegu on chitustegevus käimas suurel maaalal ja tööliste arv ulatab juba üle poole tuhande hinge kahes käitises kokku.

Ehkki üle maa on hädaldamine tööliste puudusest käimas ja sirutatakse käed välis-tööjõu järele, pole siin tööjõu puudust märgata. Igal hommikul on Kehra orjaturul sajad, kes pakuvad oma tööjõudu, kuid ostjad on tagasihoidlikud ja saadavad pakutava kauba tagasi. Kui neid pettunud nägusid vaadata ja nende arvu umbkaudu kindlaks teed, kes ostjat ei leia, siis tuleb tahtmata arvamise, et me mingil tingimusel ei ole tööliste puuduse ajastul, nagu seda mõned ringkonnad tõlgitseda püüavad.

Kui meele tuletada endisi tööle palkamise viise, siis peab kahjatsusega ütleva, et oleme liiga edasi jõudnud.

Minevikus teatati tööliste kõik töötingimused, palk rahas ja natuuras, Kehras aga saad tasutingimused teada siis, kui palka maksetakse. Kümnik kannab su nime kirja, ja tööleping on sõlmitud. Kui juhtudki uudishimust aetuna küsima, mis tunnihind on, siis on lakooniline vastus, üks midagi ikka makseta. Inimesed on õnnelikud, kui tööd saavad.

Tööpäeva pikkus pole kindel, sest selle määratakse ettevõtja, ilma et siin töölisel nõusolekut küsitaks.

Ametlikult on küll tööaja kohta kuulutused välja padnud, kuid see ei ole maksev kõigile ja Edenberg'i töölisel seal pole kindlat tööaega, tehakse algust kell 5, 6 ja lõpetatakse kell 17, 18, 19 ja tehakse ka 24 tundi järgmööda, iseäranis siis, kui betoonivalu on käimas. Inimesed on päeva läbi, s. o. 10 tundi, teinud rasket kehalist tööd, kuid ettevõtja paneb neid pärast 1-tunnilist vaheajaga jälle tööle öö läbi, ilma mingi lisatasuta, kes aga ei nõustu, sel on teada, et lähemal laupäeval lõpparve välja maksetakse.

Tükitöölised ei kuulu üldse tööliste hulka, ka ei ole neile palgaraamatuid välja antud.

Korteris küsimus on üks valusaimaist Kehras. Inimesed peavad endale ulualust otsima 3—6 km ja 14 kaugusel töökohast.

Venelased, kes maast madalast peale on harjunud ühiselt tegutsema ja elama, on asunud selleks ehitatud barakkidesse. Barakis asub 50—70 inimest, nagu silgud tünnis.

Säärane on tööliste kodu, ajal, millal on käimas kodukaunistamise laine üle maa.

Inimesed teevad rasket füüsilist tööd ja on õigustatud saama rahu, et järgmisel päeval uue jõuga tööle asuda ja väärtusi luua.

Kas saab siin inimene puhata? Ei usu!

Vastavad asutused peavad piiri panema 22-tunnilisele tööpäevale, sest see suretab inimese vaimselt kiiresti ja vigastab töölisel kehalisel.

Ettevõtja on seotud lepinguga. Et oma tagatist mitte kaotada, sooritab ta osa töid ööseti. Et seda teha tuleb, on möödapääsmatu, kuid selleks olgu puhanud töölised, aga mitte need, kes on juba 10 tundi töötanud ja 3—4 tundi marssinud töö juure. Siin peaks töökaitseasutusi huvitama tööliste kui riigikodaniku tervis ja seaduslik kord.

Miks lubavad ehitustöölised endiga nõnda seadusevastaselt talitada, on seletatav sellega, et nad on enamikus organiseerimata.

Oleks äärmine aeg selle peale mõtlema hakata, et töölisasutused ehitustööde juures ellu kutsutaks, sest see annaks võimaluse ettevõtjaid sundida seadusi täitma ja muudaks neid õigeiks kodanikeks.

K. K.

Narva Linavabrikust.

18. mail s. a. tegi vabriku valitsus töölisnõukogule kirjalikult teatavaks Manufaktuuri Ühise juhatase seisukoha 11. apr. s. a. töölise üldkoosoleku poolt esitatud palgakõrgendamise nõudmise kohta. Vabriku valitsus teatab, et ühise juhatus ei ole leidnud võimalikuks rahuldada töölise nõudmist, ja paneb omalt poolt ette töötada edasi praegustel palgatingimustel pärast 16. juunit, millal lõpeb töölise poolt ülesõeldud tähtaeg.

Samal päeval teatas töölisnõukogu sellest tööinspektorile, keda palus hakata käesolevas asjas vahemeheks Töölilide lahendamise seaduse § 3 kohaselt.

Vabriku valitsus on toonud ette kolm põhjendust oma seisukohale:

- 1) Välisturul valitseva terava konkurentsi saaduste realiseerimises.
- 2) 2½ viimase aasta jooksul olevat töölised mitmesuguste ümberkorraldamiste tagajärjel saanud palka juure 11%.
- 3) Vabriku valitsuse arvates pole elukallidus tõusnud seevõrra, et põhjustaks säärast nõudmist. Seepärast loodab vabriku valitsus, et töölised loobuvad oma nõudmisest.

A. T.

Vangidega surutakse palgad alla.

Vangide tööjõu kasutamise küsimus on meie töölistel juba mõnd aastat päevakorral. Mitmel pool tehakse vangidega suuremaid töid, kuna samal ajal töölised on tööta. Nii talitati mõni aeg tagasi Pärnus, kus Niidu saeveskisse toodi iga päev kümneid vange tööle. Vangimajade töökojad teevad konkurentsi käsitöölilistele ja sageli osutuvad vangid nagu streigimurdjate ammeeks, keda vajaduse korral komandeeritakse kohale. Meile kirjutatakse Viljandist, et ühes sae- ja jahuveskis esitasid töölised elukalliduse tõusu tõttu tööandjale palgakõrgenduse nõude. Tööandja ei soostunud töölise ettepanekuga ja tõi ähvarduseks üle kümne vangi tööle, põhjendusega et töölisi polevat kuskilt saada. Tegelikult oli aga vangide tööletoomise mõtteks maha suruda palganõudmine. Töölised pidasid koosoleku ega nõustunud vangidega seltsis töötama. Tööandja ei tulnud ka sel korral töölise nõudeile vastu. Vangide kasutamine tasub end ju ära, kuna nad on sunnitud tegema tööd odavama tasu eest kui hariilukud töölised. Vangidele maksetakse eelnimetatud töökohas, nagu meie kirjasaatja teatab, kõigest 12 senti tunnis, missuguse palgaga teistel töölistel muidugi on võimatu vangidega võistelda.

Vangide töö asjus esitas Tööliskoda juba kord märgukirja kohtuministrile, nüüd otsustas juhatus astuda uusi samme lubamatu korra lõpetamiseks vangide töö alal.

Kutseühingutest

Tallinna trükistöölise 20 aastat.

Tallinna Trükistöölise Ühing pühitse 29. mail „Töölisvõimlas“ oma 20-aastase kestuse juubelit. Toome mõningad andmed ühingu ajaloost:

Esimene trükistöölise organiseerimise koosolek peeti 1905. aasta suvel. 20. nov. 1905 peeti juba esimene koondav koosolek Läti seltsi saalis. Ühingu nime ei registreeritud ja alles 26. mail 1906. aastal saadi kätte Balti Trükistöölise Seltsi põhikiri. 1906. aasta lõpul oli seltsi Tallinna osakonnal 140 liiget. 1907. aastal suleti selts kõigi osakondadega kubneri käsul. Sama saatuse osaliseks said hiljem asutatud „Riia trükistööstuses töötajate selts“ ja „Graafika kunstide töölise amet-selts“. Esimene suleti 1911. aastal, teine 1912. a. novembris.

Registreeriti uus ühing „Trükistööstuse Töölise Ametiselts“ 5. aug. 1913. See ühing oli ainuke, mida võimude poolt ei suletud, vaid millele tegi lõpu maailmasõda.

1917. aasta tõi uue pöörde.

19. märtsil 1917 peeti Tallinnas ülelinnaline trükistööstuses töötajate koosolek, kus pandi alus Tallinna Raamatutööstuses Töötajate Ametiühisusele. Tegelikult hakati liikmemaksu võtma 27. maist 1917. a., milline päev muudeti ühingu asutamise päevaks.

Asutamise ajal oli ühingul liikmeid 228, aasta lõpuks oli neid juba 437.

1928. a. tõusis akuutselt esile kollektiivlepingute kaitse ja palgatõstmise küsimus, seekord juba ülemaailises ulatuses.

Streik nurjus ja kohe algas tagasilangus ühingu elus. Streigi ajal muudeti nimetus „ühisus“ „ühinguks“. Streigi lõppemise ajal oli ühingul 316 liiget, neist 164 töötut. Liikmete arv järjest kahanes, tööandjate vastururve oli tugev ja trükistöölised püüdsid end kindlustada kohtadel. Ühingul endal oli suurt tegemist ühingu kassa tasakaalustamisega.

See ajajärk on olnud raskeimaid ühingu elus. Nurjunud streik, tööandjate tagakiusamine ja meeoleolu langus — kõik mõjus tagasikiskuvalt ja lootusetult.

1934. aastal tuleb ühingu ellu murrang. Uuesti tõstetakse pead. Loosung — maha loodus, elagu organisatsioon — pääseb maksvusele. Veebruaris 1934. aastal peetud liidu kongressi ajal oli ühingul veel 80 liiget, siis hakkab kiire tõus. Ühingu liikmeskond suureneb aast-aastalt. 1936. a. lõpul on ühingul liikmeid 411. Juubelipäeval ulatub liikmete arv juba 450-ni.

Agal liikmeskond üksi ei suurene, aktiveerub ka ühingu kultuuriline tegevus. Majandusliku olukorra kindlustamisega käskkäes on ühingul võimalus tähelepanu suunata ka kultuuritegevusele. Luuakse kultuuritoimkond, milles on mitmed sektsioonid, nagu: raamatukogu-, male-, spordi-, laulu-, muusika-, nais-, bridži- jt. sektsioonid.

Maha sisemine võitlus organisatsioonis, elagu vaba ametiühinguline liikumine — see loosung on organisatsiooni sidevõrk ja kindlustab ka tulevikus sammumise edu teed kuni

sajaprotsendilise organiseerumiseni ja selle kaudu oma töö- ja palgatingimuste parandamiseni.

*

Vastaval aktusel esinesid ühingu meeslaulukoor ja orkester, täites aktuse kunstilist osu. Juubilari tervitasid esindajate kaudu Eesti Trükitöölise Liidu poolt J. Saar, E. Trükitöösturite Ühingu poolt A. Veiler, Graafikatööstuse Juhtide Ühingu poolt Jensen, Tööliskoja poolt J. Kurvits, E. Haigekassade Liidu poolt L. Johanson, E. Rätsepätoölise Liidu poolt Berger, E. Tekstiiltoölise Ühingu poolt Kadakas, E. Autojuhtide Ühingu poolt Maikallo ja Tartu, Viljandi, Narva, Võru-Petseri trükitöölise ühingu, Tallinna ühingu osakondadest olid esindajad tulnud Rakverest ja Haapsalust. Kirjalikult tervitasid juubilari Kaevandustöölise Ühing, Tallinna Metallitöölise Ametiühisus ja Tallinna ühingu Kuressaare usaldusmees.

Pärast aktust oli tants „Töölisvõimlas“ ja meeleoluline koosviibimine end. „Tähe“ trükikoja saalis.

Kaevandustöölise kongressilt.

Kaevandustöölise teine kongress peeti 30. mail Kohtla-Järvel. Kongressi tervitasid kirjalikult, telegraafi teel ja esindajate kaudu mitmed kutseühingud ja Tööliskoda.

Ühingu tegevuse aruande esitas Sillaots. Kaevandustöölise Ühing pärast pikemaajalist seisakut alustas tegevust 1936. a. märtsis. Pärast Töölisühingute Keskliidu juhatuse kõrvaldamist on peetud üks töölisvanemate konverents, 1936. a. asutati neli osakonda ja võeti vastu 1584 liiget, kuna aasta lõpuks jäi ühingusse 1249 liiget. Töölisnõukogud on valitud Esimeses Eesti Põlevkivitööstuses, Kiviõlis, Küttejõus ja Goldfieldsis, kuna Vaivaras valimine tööandja surve tõttu nurjus, samuti valimiste teostamiseks ette võetud kaitsestreik. Ühingu poolt juhitud üldine palgavõitlus andis tulemusi ülesseatud nõudeist Riiklikus Põlevkivitööstuses 30%, Kiviõlis 40%, Küttejõus 30% ja Goldfieldsis 10%. Ühingu sekretariaat on tegutsenud aktiivselt, pidades sidet osakondadega, töölisnõukogudega, ametiühingutega ja Tööliskojaga. Pärast Töölisühingute Keskliidu juhatuse tagandamist tekkis ühingu tegevuses vaheaeg, mis jätkus pärast 31. jaanuaril peetud ühingu konverentsi. Ühingu juhatuse esitanud oma eitava seisukoha võõrtöölise sissetoomise vastu, nõudnud töölisvanemate seaduse muutmist ja Töölisühingute Keskliidus normaalse olukorra jalule-

seadmist vabade valimiste teel. Ühingu tegevus näitab stabiliseerumist ja paranemist. Kinnitati ühingu rahaline aruanne ja streigi aruanne. Ühingu kodukord kinnitati paari parandusega, mille järele kuulati ära referaadid: N. Andresenilt Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu ja kutsesekretariaate üle, J. Mihkelsonilt ametiühingulise kasvatustöö ja A. Kallaselt palgatülide lahendamise üle praeguses olukorras. Töölisühingute Keskliidu esindajale Kaelasele esitati rida küsimusi ja avaldati kahtlust, kas Keskliit suudab töölisi palgavõitluste puhul aidata.

Eelmise aasta streigiga ühenduses juhtunud ametiühingulise distsipliini rikkumise pärast otsustati heita välja ühingust 80 liiget, kuna need polnud seni oma tegu kahetsenud, ja võtta uuesti liikmeks 8 isikut, kes oma tegu on kahetsenud.

Juhatuse valiti Plakk, Salnikov, Rästas, Raus, Otlot, Kriis ja Rump; asemikeks Saar, Milder, Kauks, Vilde, Kästik, Blutus ja Haugas ning revisjonikomisjoni Palkmann, Aver ja Kübarsepp.

Tegevuskavas märgiti, et ühing jätkab oma tegevuses kindlat vabaametiühingulist joont. Ametiühingulist juhtimist keskorganisatsioonide poolt sallib ühing ainult sel määral, kui võrd nende organisatsioonide juhatused on valitud demokraatlikel alusel tööliste endi poolt. Sotsiaalpoliitikas ja vabaharidustöös on nähtud ette üksikasjalikum kava, kus nõutakse vanaduse ja invaliiduse vastu kindlustamist, 8-t. tööpäeva, töölepingu, palgalise puhkeaja, töölisvanemate ja töötülide lahendamise seaduse muutmist, minimaalpalga maksmapanekut ja kutseühingute seaduse kui tarbetu ärajätmist. Töö- ja palgaolude korraldamiseks kavatakse esitada käesoleval suvel kõigile käitisile kollektiivlepingu sõlmimise ettepanek, võidelda elukalliduse tõusuga, sõlmides müügikohtadega kokkuleppeid hindade langetamiseks oma liikmeile. Peale muu tegevuse kavatakse kirjastada kaevurite aastaraamat.

Organisatsioonilisel alal seati loosungiks — tõsta liikmete arv 2000-ni. J. M.

Öienduseks.

Ülemaailisel käitisvanemate konverentsil, 23. mail s. a., on minu poolt puudutatud Balti Puuvillavabriku töölisnõukogu tegevust. Ühisel kontrollimisel olen tulnud seisukohale, et need asjaolud ei vasta tõeale, milles tunnen kohustust vabandada Balti Puuvillavabriku töölisnõukogu ees.

Otto Saare metallitööstuse käitisvanem

J. Laasik.

Tellimishind:

aastas . . Kr. 1.50
1/2 aastas. „ —.75
1/4 „ . „ —.40
Üksiknumber 15 s.

Ilmub kord kuus, vähimalt 24 lhk. suuruses.

Vastut. ja tegev. toimet. koja peasekret. Ilmar Rebane.
Toimetuse ja talituse: Tallinnas, Toompst. 17a—13,
telefon 470-36. Toimetaja kõnetunnid äripäeviti,
välja arvatud laupäev, kella 5—7 õhtul.

Kuulutuste hind:

lehek. . . Kr. 60.—
1/2 lehek. „ 30.—
1/4 „ . „ 15.—
1/8 „ . „ 7.50

Vastutav ja tegev toimetaja: *Ilmar Rebane*, väljaandja Tööliskoda. Ilmunud 14. juunil 1937. a.